

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra dějin a didaktiky dějepisu

Bakalářská práce

**Obraz Elišky Rejčky v české
beletrii**

Image of Eliska Rejcka (1288 – 1335) in
Bohemian belles-lettres

Autor: Karolína Burdová

Vedoucí práce: prof. PhDr. Kateřina Charvátová, CSc.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání —
Dějepis se zaměřením na vzdělávání

Rok odevzdání: 2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Obraz Elišky Rejčky v české beletrii* vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10. července 2015

.....

podpis

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala prof. PhDr. Kateřině Charvátové, CSc. za cenné rady a připomínky, které mi pomohly při zpracování této práce.

Přesto patří největší poděkování rodině, která mi byla při studiu a zpracování bakalářské práce velkou morální oporou a poskytovala zázemí a podmínky k dokončení mého studia.

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je zjistit, jak je vnímána postava Elišky Rejčky v české beletrii. V první části se práce zabývá historickými souvztažnostmi. Ve druhé části srovnává historii s beletrií a zabývá se postavou Richenzy v rozebíraných knihách.

V závěru této práce je shrnuta a porovnána postava Elišky Rejčky v románech.

Klíčová slova

Historie, středověk, české království, Eliška Rejčka, Václav II. Rudolf I. Habsburský, Jindřich z Lipé

Abstract

The aim of this thesis is to determine how is the character of Eliška Rejčka perceiving in the czech fiction. The first part of the thesis deals with the historical synergies. The second part compares the real history with fiction and deals with character of Eliška Rejčka in the analyzed books. At the end of this thesis is to summarize all books with the character of Eliška Rejčka and compare in the novel.

Keywords

History, medieval-history, Kingdom of Bohemia, Elisabeth Richenzy, Wenceslaus II, Rudolphus of Habsbourg, Henry of Lipe

Obsah

1	Úvod	7
2	Doba Elišky Rejčky	9
3	Rejčka a Lásky královské	22
3.1	Lásky královské – Miloš Václav Kratochvíl	22
3.2	Život Rejčky v Láskách královských	22
3.3	Postava Rejčky v Láskách královských	28
4	Rejčka a Žena pro třetího krále	31
4.1	Žena pro třetího krále – Ludmila Vaňková	31
4.2	Richenzin život podle Ženy pro třetího krále	31
4.3	Postava Richenzy v Ženě pro třetího krále.....	36
5	Richenza, Román o životě královny Alžběty Rejčky	38
5.1	Richenza – Antonín Polách	38
5.2	Richenzin život podle Polácha	38
5.3	Postava Alžběty Rejčky v Richenze.....	45
6	Richenza a Hrdost do vínku	47
6.1	Hrdost do vínku – Hana Whitton.....	47
6.2	Život Richenzy podle Hrdosti do vínku	47
6.3	Postava Richenzy v Hrdosti do vínku	51
7	Královna Eliška Rejčka	53
7.1	Královna Eliška Rejčka – František Neužil.....	53
7.2	Život Richenzy Královny Elišky Rejčky.....	53
7.3	Postava Richenzy v Královně Elišce Rejčce	59
8	Porovnání románů a využití ve výuce	61
9	Závěr	64
10	Seznam literatury	65
10.1	Odborná literatura.....	65

10.2	Prameny.....	69
------	--------------	----

1 Úvod

Tématem této práce je Obraz Elišky Rejčky v české beletrii. Eliška Rejčka byla velice pozoruhodná žena, která žila na přelomu 13. a 14. století a zasáhla do života českého království více, než jakákoli jiná žena v té době, snad jen kromě její sokyně Elišky Přemyslovny.

Často byla a je vnímána jako kontroverzní postava. Po smrti Václava II. se znovu provdala za Rudolfa Habsburského. Čímž se do dějin nezapsala kladně. Postavila se, na straně Habsburků, proti svým nevlastním dcerám a odkazu přemyslovského rodu.

Po smrti Rudolfa se objevila po boku významného českého šlechtice Jindřicha z Lipé, který byl také často vnímán jako uzurpátor moci v zemi na úkor Jana Lucemburského a Elišky Přemyslovny.

Nejen díky všem svým "láskám" Richenza, ale zejména díky tomu, že byla dvojnásobnou královnou, v historickém povědomí zůstala až dodnes. Stala se inspirací hned pro několik historicko - milostných románů, kterými se bude tato práce zabývat. Na výběr bylo více historických románů, ale jen pět z nich se zabývá pouze Rejččiným životem (s lehkým odklonem k dalším historickým událostem). Jiné zkoumané romány se více zabývaly jinými osobnostmi a Rejčka v nich nebyla hlavní hrdinkou. Jednou z knih, která také připadala v úvahu, byla kniha od G. V. Šarochové *Radostný úděl vdovský*, ale po přečtení působila více jako populárně naučná literatura, proto byla zařazena do seznamu literatury. Ostatní knihy lze, pro jejich velký rozsah a obsah, který zachycuje široký a složitý úsek života a jeho vývoj, zařadit mezi romány. Podle děje, času, prostoru a postav jsou dále řazeny mezi romány historické.¹

Práce se nejprve bude zabývat Richenziným skutečným životem a historickými událostmi, které se během jejího života seběhly, tzn. obdobím přelomu 13. a 14. století, koncem vlády Přemyslovců a nástupem Lucemburků na český trůn.

---

¹ PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. 3. vyd. Jiloviště: Mercury Music &

Další část práce se bude zabývat pěti vybranými romány. Bude se zaměřovat na historické chyby, které autoři udělali v textu. Chyby budou srovnávány s historickým úvodem. Zároveň se také zaměří na to, jestli autoři vynechali nějaké části z jejího života, popřípadě jaké a proč.

Tato část práce také bude zkoumat postavu Rejčky v jednotlivých knihách, bude se zaměřovat na její charakteristiku v textu.

V poslední části práce budou jednotlivé pohledy autorů na postavu Rejčky porovnány. Zaměří se na to, zda jsou v jejím vnímání nějaké rozdíly.

Také se zaměří na to, zda se jednotliví autoři liší v historické kvalitě a jestli by se dalo s některými z nich pracovat ve výuce.

2 Doba Elišky Rejčky

Richenza neboli Eliška Rejčka se narodila 1. září 1288 v Poznani.² Jejími rodiči byli Přemysl II. Velkopolský, pocházející z rodu Piastovců, který se stal v roce 1295 polským králem, a Richenza Švédská³, po které Eliška dostala své jméno.⁴ Richenza přišla o svou matku velice brzy, a to ve čtyřech letech. Někteří historikové se mylně domnívají, že její matkou byla Přemyslova první žena Luitgarda.⁵

Richenzin otec Přemysl II. Velkopolský se snažil získat polskou korunu, o kterou usiloval i český král Václav II., který si postupně vydobyl některá území jako Krakovsko, Sieradz. Přemysl však získal vládu ve Velkopolsku a 26. března 1295 byl v Hnězdně korunován na polského krále. Jeho vláda netrvala dlouho, protože byl, zřejmě na pokyn braniborských markrabat či velkopolských velmožů, zavražděn 6. února 1296. Z Rejčky se stal sirotek a poručnictví se ujala její macecha Markéta Askánská, třetí žena Přemysla II., která ji odvezla do Braniborska.⁶ Je zřejmé, že viděla v budoucnosti nevlastní dcery i prospěch pro sebe a svůj rod, a to hlavně v Richenzině dědictví polské koruny.

V Braniborsku byla Richenza zasnoubena s Otou Braniborským, synem markraběte braniborského Oty Dlouhého, někdejšího poručníka Václava II.⁷ Není jisté, kdy k tomuto zasnoubení došlo, je

---

² DVOŘÁČKOVÁ-MALÁ, Dana. *Královský dvůr Václava II.* České Budějovice: 2011, 329 s., str. 53

ZEMAN, Leoš a Ulla ZEMAN. Kdo byla matka královny Alžběty Rejčky. In: *Acta historica Universitatis Silesianae Opaviensis*. Opava, 2008, s. 13-36.

³ ZEMAN, Leoš a Ulla ZEMAN. Kdo byla matka královny Alžběty Rejčky. In: *Acta historica Universitatis Silesianae Opaviensis*. Opava: : Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav historických věd, 2008, s. 13-36. Dcera Švédského krále Valdemara, druhá manželka Přemysla II. Velkopolského.

⁴ Jméno Richenza se v polštině užívalo jako Rixa/Rykxa a v Čechách se pak přeneslo do podoby Rejčka.

⁵ KUTHAN, Jiří. Královna Alžběta Rejčka. In: ŠTĚPÁN], [editor Jiří. *Chrám Svatého Ducha a královna Eliška Rejčka v Hradci Králové 1308-2008: historická tradice v dějinách města, od chrámu ke katedrále : sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 15. a 16. října 2008 v Hradci Králové*. Ústí nad Orlicí, 2009, s. 113-128.

⁶ DVOŘÁČKOVÁ – MALÁ, D. *Královský dvůr Václava II.* str. 53

⁷ ŠUSTA, Josef. *České dějiny. Díl 2, část 1, Soumrak Přemyslovců a jejich dědictví*. Praha: Jan Laichter, 1935. 803 s., 58.Str.565

však možné, že proběhlo ještě za Přemyslova života.⁸ Ota však zemřel dříve, než mohlo dojít ke svatbě.⁹

V této době si polská šlechta zvolila za krále Václava II., ten se jím stal roku 1300, kdy byl korunován v Hnězdně a aby si zabezpečil své postavení, zasnoubil se s dvanáctiletou Richenzou.¹⁰ Roku 1300 byla Richenza převezena z Braniborska do Čech. V Žitavě, která byla v této době hraničním městem, ji přivítalo poselstvo vedené sedleckým opatem Heidenreichem a Benešem z Vartemberka.¹¹ Rejčka byla dopravena do Prahy na zasnuby. Po nich byla dána na výchovu na hrad Budyni ke Griffině Krakovské.¹² Tento krok byl na tuto dobu neobvyklý, protože Rejčka byla již dospělou ženou a mohla se stát Václavovou plnoprávnou manželkou. Mohla mu dát dalšího syna, dalšího dědice, který by zajistil přemyslovskou linii a pomohl upevnit přemyslovskou vládu v dalších zemích, které spravovali. Je možné, že mladou Richenzu nechal odvézt i kvůli své milence Anežce.

Avšak Richenzina nepřítomnost po Václavově boku měla pro něj mít negativní důsledky. Nejvíce ohrožovala jeho dědické nároky na Polsko. Také podle Žitavského se i zbraslavský opat Konrád u krále přimlouval za uzavření sňatku a rozhojňování synů, tudíž udržení přemyslovského rodu.¹³ Richenza byla tedy povolána zpět. 26. května 1303 se konala v katedrále sv. Víta svatba a korunovace Rejčky na českou a polskou královnu¹⁴. V rámci tohoto svazku přijala Richenza na králův rozkaz v té době populární jméno Elizabetha (česky Alžběta

---

⁸ ZEMAN, L. a ZEMAN, U. Kdo byla matka královny Alžběty Rejčky. Str.30

⁹ Kronika Zbraslavská=Chronicon Aulae Regie, překlad F. Heřmanský, Praha 1952. Str. 207

¹⁰ MUSIL, František. Hradec Králové, Eliška Rejčka a rok 1308. In: ŠTĚPÁN], [editor Jiří. *Chrám Svatého Ducha a královna Eliška Rejčka v Hradci Králové 1308-2008: historická tradice v dějinách města, od chrámu ke katedrále : sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 15. a 16. října 2008 v Hradci Králové*. Ústí nad Orlicí: 2008, 2009, s. 11-15. s. 11

¹¹ Kronika Zbraslavská=Chronicon Aulae Regie, překlad F. Heřmanský, Praha 1952. Str. 208

¹² Griffiná byla sestra Václavovy matky Kunhuty.

¹³ Kronika Zbraslavská=Chronicon Aulae Regie, překlad F. Heřmanský. Str. 209

¹⁴ Tamtéž. Str.209

či Eliška)¹⁵, toto jméno bylo zřejmě zvoleno podle Alžběty Durynské, jež byla v té době velice módní svěřice.¹⁶ Toto manželství trvalo pouhé dva roky, protože Václav roku 1305 (21. června) zemřel na tuberkulózu.¹⁷ Těsně před jeho smrtí mu stihla Richenza na svět přivést dceru Anežku (15. června 1305¹⁸). Václav na svou mladou ženu pamatoval v závěti. Díky němu získala vdovský důchod ve výši dvacet tisíc hřiven stříbra ročně¹⁹.

Na uvolněný trůn nastoupil šestnáctiletý Václav III., syn zesnulého krále. Richenzu na trůně vystřídala Viola Těšínská, která se za Václava III. provdala v říjnu 1305.²⁰

Richenza ustoupila do pozadí politického života. Znovu do něj však vstoupila velice brzy, a to po smrti Václava III.

Václav III. zemřel rok po svém nástupu na trůn²¹ bezdětný. Proto se začala řešit otázka nástupnictví. Na uvolněné místo byli hned dva kandidáti. Prvním byl Jindřich Korutanský, manžel Anny Přemyslovny, dcery Václava II. Ten vládl už v zastoupení Václava III. při jeho tažení do Polska a odvolával se na privilegium o dědičnosti královské koruny po přeslici.²² Druhým kandidátem byl rakouský vévoda Rudolf. Tomu se dostávalo největší podpory od jeho otce Albrechta I. Habsburského, císaře Svaté říše římské.

---

¹⁵ CHARVÁTOVÁ, Kateřina. Eliška Rejčka a její partner Jindřich z Lipé. In: SMAHEL, Franišek, BOBKOVÁ, Lenka (eds.). *Lucemburkové: česká koruna uprostřed Evropy*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, s. 187-190.

¹⁶ CHARVÁTOVÁ, Kateřina. *Václav II.: král český a polský*. Praha, 2007, 343 s. str. 203

¹⁷ Tamtéž. Str. 213

¹⁸ Tamtéž. Str. 215

¹⁹ DVOŘÁČKOVÁ – MALÁ, D. *Královský dvůr Václava II.* Str. 102

CHARVÁTOVÁ, Kateřina. Eliška Rejčka a její partner Jindřich z Lipé. Str. 188

CHARVÁTOVÁ, K. *Václav II.: král český a polský*. Str. 215

²⁰ Tamtéž. Str. 255

²¹ Zavražděn v srpnu 1306 v Olomouci, když se připravoval na polské tažení.

²² SPĚVÁČEK, J.: *Jan Lucemburský a jeho doba 1296 – 1346.*, Praha. 1994, Str. 113

Česká šlechta s pražskými patriciji se rozhodla zvolit českým králem Jindřicha Korutanského.²³ Tato volba se nesešla s pochopením u říšského císaře, a proto Rudolf zahájil tažení do Čech.

Podpora šlechty se za různé sliby nakonec přiklonila na stranu Habsburků. Jindřichovi Korutanskému nezbylo nic jiného, než utéct z Prahy i se svou chotí Annou do rodného Tyrolska.

Albrecht I. nejprve nechal potvrdit stará privilegia šlechtě, a to včetně Zlaté buly sicilské.²⁴ Díky tomu byl pak Rudolf zvolen pány za českého krále. Aby zajistil mír s Přemyslovny a stvrdil jejich práva na trůn, měl se Rudolf oženit s jednou z nich. Uvažovalo se o sňatku s osiřelou Eliškou Přemyslovnou, ale pokud tato myšlenka opravdu byla vyřčena, tak se od ní upustilo pro jejich blízký příbuzenský vztah. Rudolfovi byla vyhlédnuta nová nevěsta. Tou byla mladá vdova Eliška Rejčka. Tento sňatek měl i podporu v části šlechty, která podporovala Habsburkův nástup na trůn.²⁵ Rudolf svazkem s Rejčkou získal i nárok na Velkopolsko stejně, jako ho měl bývalý král Václav II. Ke sňatku a k přísežnému holdu panstva došlo 16. října 1306.²⁶

Nový král na sebe musel převzít veškeré dluhy a snažil se je poctivě splácet. Byl velice šetrný, což se v té době setkalo s velkou nelibostí. Dalším záporem Rudolfovy vlády byly Znojenské úmluvy z ledna 1307. V nichž Albrecht upravuje nástupnický řád v Čechách tak, že by na český trůn po smrti Rudolfa nastoupili jeho bratři.²⁷ Zejména tyto dva body podnítily nepokoje české šlechty proti novému králi. Nejvíce proti němu zbrojili pánové na západě země. Ti chtěli

---

²³ ANTONÍN, Robert. Druhý život českého krále Rudolfa Habsburského ve světě českých kronik. In: *Acta historica Universitatis Silesianae Opaviensis*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav historických věd, 2011, s. 37-50.

²⁴ DVOŘÁČKOVÁ – MALÁ, D. *Královský dvůr Václava II.* str. 114

²⁵ ANTONÍN, Robert. Alžběta Rejčka a souboj o český trůn v letech 1306-1308. In: ŠTĚPÁN], [editor Jiří. *Chrám Svatého Ducha a královna Eliška Rejčka v Hradci Králové 1308-2008: historická tradice v dějinách města, od chrámu ke katedrále: sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 15. a 16. října 2008 v Hradci Králové*. Ústí nad Orlicí, 2009, s. 17-31. Str. 19

²⁶ ŠUSTA, J. *České dějiny dílu II. část 1.* Str. 704

²⁷ ANTONÍN, R. Druhý život českého krále Rudolfa Habsburského ve světě českých kronik.

nadále udržet práva Přemysloven, „pravých královen“²⁸, na trůn. V odboji proti králi stáli z pánů např. Vilém Zajíc z Valdeka, Bavor ze Strakonice a Ojíf z Komberka.²⁹

Rudolf si je chtěl podrobit a táhl proti nim do boje. Jeho výprava měla z počátku veliký úspěch a měla být završena u Horažďovic, ve kterých se bránil pan Bavor. Jenže osud se zde od Rudolfa odvrátil. Král 3. července 1307 umírá na úplavici.³⁰

Z Richenzy se tak stala dvojnásobná vdova, která získala po smrti svého druhého manžela dalších dvacet tisíc hřiven stříbra stejně jako po smrti Václava II. Za celou sumu držela královna vdova v zástavě věnná města – Hradec Králové, Chrudim, Vysoké Mýto, Poličku a Jaroměř.³¹ Díky tomu měla Eliška Rejčka určitou vlastní nezávislost, pomocí níž se mohla zapojit do mecenášství a kulturních projevů. Na manželovu památku pak nechala vystavět oltář sv. Šimona a Judy³² a pořídila pohřební klenoty, které byly zhotoveny u zlatníků Václava II.³³

V Čechách po Rudolfově smrti vypukl znovu boj o trůn mezi přívrženci Habsburků a protihabsburskými šlechtici. Nástupnictví Habsburků měly zaručovat Znojemské úmluvy, kdy měl na český trůn nastoupit nejstarší Albrechtův syn, kterým byl Fridrich Sličný (též Krásný). Česká šlechta byla rozdělena na 2 tábory. Jeden podporoval Habsburky a královnu - vdovu. Druhý byl proti Habsburkům. Jedním z vlivných mužů, kteří stáli na Rejččině straně, byl Tobiáš z Bechyně, po jehož zavraždění, ke kterému došlo při domlouvání o volbě českého krále³⁴ a kterému nejspíše přihlížela i Rejčka, se situace

---

²⁸ ŠUSTA, J. *České dějiny dílu II. část 1.* Str. 712

²⁹ Tamtéž str. 712

³⁰ Tamtéž str. 716

³¹ DVOŘÁČKOVÁ – MALÁ, D.: *Královský dvůr Václava II.* Str. 102

ANTONÍN, R. Alžběta Rejčka a souboj o český trůn v letech 1306-1308. Str. 26

³² ANTONÍN, R. Druhý život českého krále Rudolfa Habsburského ve světe českých kronik. Str. 45

³³ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka. Alžběta Rejčka. *Dějiny a současnost: historicko-vlastivědná revue Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí a ministerstva školství a kultury.* Praha: Lidové noviny, 1991, č. 5. Str. 8

³⁴ Kronika Zbraslavská=Chronicon Aulae Regie, překlad F. Heřmanský. Str. 264

změnila.³⁵ Šlechta si pak na český trůn zvolila opět Jindřicha Korutanského. Eliška Rejčka, podle zpráv Petra Žitavského, utekla z Prahy i s malou Anežkou, za pomoci jedné svých služebných, před útlakem a ponižováním ze strany představitelů korutanské vlády.³⁶ Její útěk však neprobíhal naslepo. U Zderazského kláštera na ni čekal její habsburský švagr Fridrich Sličný, v jehož doprovodu se královna-vdova dostala až do tábora Albrechta Habsburského u Kutné Hory. Podobně o odchodu Elišky píše i Ottokar Štýrský, který neopomene své vyprávění náležitě okořenit motivem láskyplného vzplanutí Fridricha vůči krásné vdově.³⁷

U Rejčky je zde vidět mateřský cit k dceři Anežce, který je na tuto dobu neobvyklý. Nebylo totiž zvykem, aby se urozené matky staraly o své děti samy. Většinou byly děti dávány na výchovu chůvám. Rejčka mohla svou dceru s klidným svědomím nechat v Praze, kde by bylo o Anežku dobře postaráno, protože byla jednou z Přemysloven. Je možné, že byla Anežka pro Rejčku něco jako spojenec (i v tak nízkém věku) v nevládném prostředí plném nepřátel a cizích lidí. Jejich pouto se během jejich života ještě prohloubilo a jak píše Šarochová staly se z nich důvěrné přítelkyně. Rejčka se pečlivě věnovala její výchově, vybrala jí ženicha a udržovala s ní stálý kontakt, což bylo na tuto dobu také velice nezvyklé.³⁸

Rejčka poté poskytla Habsburkům útočiště v některých svých věnných městech a během bojů o trůn se pak skrývala. Je však otázkou, kde se její úkryt nacházel. Vodítkem, pro interpretaci úkrytu, je listina, kterou Rejčka vydala v srpnu roku 1308 a to v místě „Neunburg“. Tento název má však 2 výklady. Šusta ho ztotožňuje s Klosterneuburkem, který se nachází nedaleko Vídně. Naopak

---

³⁵ ANTONÍN, R. Alžběta Rejčka a souboj o český trůn v letech 1306-1308. Str. 24

³⁶ Tamtéž. Str. 25

³⁷ ANTONÍN, Robert. Žena dvou králů. *Dějiny a současnost: historicko-vlastivědná revue Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí a ministerstva školství a kultury*. Praha: Lidové noviny, 2009, č. 1.

³⁸ ŠAROCHOVÁ, Gabriela V. *Radostný úděl vdovský: královny-vdovy přemyslovských Čech*. Praha, 2004, 174 s.

Jaromír Čelakovský se přiklání k českému Nymburku. Obě tyto interpretace mohou být pravdivé a i na základě dalších vodítek se opět dá pouze spekulovat o tom, kde Rejčka v tomto období pobývala.³⁹

Habsburská vojska měla slíbenou podporu od moravských šlechticů, které se jim nedostalo. Dalším zásahem do jejich špatného postavení bylo zavraždění říšského krále Albrechta I. Fridrich Sličný poté kapituloval ve Znojmě, 14. srpna 1308. Odstoupil od nároků na český trůn, ale vymínil si potvrzení o zachování všech práv pro vdovu Elišku Rejčku a vyplacení čtyřiceti pěti tisíc hřiven, za něž mu byla zastavena některá moravská města.⁴⁰ Rejčka si pak zvolila za své sídlo Hradec Králové,⁴¹ který byl jedním z jejích věnných měst. V tomto městě se pak snažila působit trochu jako mecenáška a donátorka. Nechala vystavět opevnění, hrad a snad i kostel Sv. Ducha, u kterého se často uvádí, že byla jeho výstavba zahájena až po požáru města v roce 1339, kdy už Rejčka byla po smrti. Dnes však převládá mínění, že počátky jeho výstavby opravdu spadají do doby, kdy v Hradci Eliška Rejčka pobývala.⁴² Rejčka také nechala vyhotovit iluminované rukopisy, které zřejmě původně plánovala darovat zbraslavskému klášteru, jež založil její první manžel Václav. Nakonec však byly tyto rukopisy věnovány klášteru v Brně.⁴³

Bohužel její pobyt v Hradci má i stinnou stránku. Hradec byl prvním venkovským městem, kde byly doloženy inkviziční výsledky. Prováděl je tu v letech 1318 – 1319 minorita Hartman z Plzně, a to pod záštitou pána příslušného území, tzn. pod záštitou Elišky Rejčky. Sama „*hradecká paní*“ měla vystupovat u některých výsledcích.⁴⁴

Rejčka se po celou dobu jeví jako velice schopná a její politika je prozíravá a životaschopná. *V letech 1306 – 1309 se opírá hlavně o podporu habsburských příbuzných svého druhého manžela Rudolfa.*

---

³⁹ ANTONÍN, R. Alžběta Rejčka a souboj o český trůn v letech 1306-1308. Str.29

⁴⁰ Tamtéž str. 28

⁴¹ FELCMAN, Ondřej a František MUSIL. *Dějiny východních Čech: v pravěku a středověku (do roku 1526)*. Praha, 2009, 825 s. Str. 386

⁴² KUTHAN, J. Královna Alžběta Rejčka. Str. 117

⁴³ HLEDÍKOVÁ, Z. Alžběta Rejčka. Str. 10

⁴⁴ Tamtéž str. 10

*Do nového období dějin českých zemí spojeného s lucemburskou vládou vstupovala tak Alžběta jako neotřesitelná majitelka uceleného dominia, které dokázala uchránit i v těžkém období předešlých let před úchvaty českých šlechticů i nájezdy žoldnéřů Jindřicha Korutanského.*⁴⁵

15. srpna 1307 byl za nového českého krále zvolen Jindřich Korutanský. Jindřich byl pouhou loutkou v rukách české šlechty, která ho podporovala v nástupu na trůn.⁴⁶ V roce 1309 si proti sobě zneprátelil i své spojence, když nevyužil možnosti prostředníka a soudce mezi pražskými měšťany, kteří drželi v zajetí vysoce postavené šlechtice (např. Jindřicha z Lipé a Jana z Vartenberka) a šlechtou.⁴⁷ Tím se nový král připravil o jakoukoli podporu, kterou měl. Šlechta se pak s měšťany vyrovnala po svém a snažila si upevnit svou pozici. Po tomto králově přešlapu šlechta začala jednat o změně na českém trůně. Cisterciáctí opati Heidenreich ze Sedlce a Konrád ze Zbraslavi chtěli někoho, kdo bude mít podporu v nově zvoleném římském králi Jindřichovi VII. Lucemburském. Toto stanovisko také přednesli, dosud svobodné dceři Václava II., Elišce Přemyslovně s tím, že by se provdala za nově vybraného panovníka. Eliška souhlasila a tak začalo vyjednávání s římským králem o novém českém králi. Ten za něj vybral svého syna Jana. Roku 1310 se konal říšský sněm ve Frankfurtu, který zbavil Jindřicha Korutanského moci a zprostil všechny věrnosti přísahy. Zvolil za nového českého krále Jana a byl prosazen Janův sňatek s Eliškou Přemyslovnou.⁴⁸ Svatba se konala 1. září 1310 ve Špýru.

Jan Lucemburský se pak snažil dobýt svou zemi. Zpočátku měl obtíže, protože mu své brány neotevřely Kutná Hora ani Kolín.

---

⁴⁵ ANTONÍN, R.: *Žena dvou králů*. Praha: Lidové noviny, 2009, č. 1

⁴⁶ SOVADINA, Miloslav. Jindřich z Lipé I.: První muž království. In: SOVADINA, Miloslav. *Jindřich z Lipé: zvláštní otisk z Časopisu Matice moravské roč. 120 (2001), 121 (2002) a 122 (2003)*. Brno, 2005, s. 5-36. Str. 15

⁴⁷ Tamtéž str. 114

⁴⁸ BOBKOVÁ, Lenka. Na prahu pozdního středověku. In: SMAHEL, Franišek, BOBKOVÁ, Lenka (eds.). *Lucemburkové: česká koruna uprostřed Evropy*. Praha, 2012, s. 13-38. Str. 27

Neúspěch přineslo i první tažení na Prahu, ale nakonec se mu podařilo Prahu dobýt.⁴⁹ Jindřich Korutanský opět utekl do Korutan a Jan s Eliškou mohli začít vládnout v českém království. 7. února 1311 došlo ke slavnostní korunovaci v bazilice sv. Víta.⁵⁰

V době nástupu Jana na trůn se objevují zmínky o Jindřichovi z Lipé jako o blízkém partnerovi Rejčky, a to ve věcech jak hospodářských a politických, tak i ve věcech soukromých.⁵¹ O tomto vztahu se může spekulovat díky listině z 30. listopadu 1310, ve které se král Jan zavazuje vyplatit bývalé královně Elišce Rejčce 6000 hřiven pražských grošů, které jí nevyplatil Jindřich Korutanský. Zde prokazatelně jedná Jindřich z Lipé poprvé ve prospěch Rejčky.⁵² Podle Spěváčka dal podnět k zaplacení náhrady sám Jindřich z Lipé.⁵³

K navázání jejich vztahu udělala první krok zřejmě Eliška Rejčka, která potřebovala oporu proti Elišce Přemyslovně, se kterou neměla dobré vztahy už v době vlády Václava II. a postupně se jejich nenávisť prohlubovala.⁵⁴ Je možné, že ji Eliška Přemyslovna vnímala od dětství jako macechu, která jí vzala otce. Během let ji začala vnímat, jako ženu, která jí chce vzít moc v její rodné zemi. Už jen tím, že si vezme za muže Habsburka, který si nevezal ji, Přemyslovnu, aby uchoval odkaz Přemyslovců. Ale to jsou pouhé spekulace.

Je však jisté, že vzájemná nedůvěra se v této době prohloubila u obou žen. Rejčka si našla zabezpečení u vlivného Jindřicha z Lipé, který dostal od krále úřad maršálka a úřad podkomořího.⁵⁵ Vztah krále Jana a Jindřicha byl zpočátku velice dobrý, ale po vzestupu Jindřichovy moci v zemi se i jejich vztah ochladil.

---

⁴⁹ BOBKOVÁ, Lenka. Český král a hrabě lucemburský Jan. In: SMAHEL, Franišek, BOBKOVÁ, Lenka (eds.). *Lucemburkové: česká koruna uprostřed Evropy*. Praha, 2012, s. 54-70. Str. 56

⁵⁰ Tamtéž str. 58

⁵¹ SPĚVÁČEK, Jiří. *Jan Lucemburský a jeho doba, 1296-1346: k prvnímu vstupu českých zemí do svazku se Západní Evropou*. Praha, 1994, 658 p. Str. 145

⁵² SOVADINA, M. Jindřich z Lipé I.: První muž království. Str. 26 a str. 29

⁵³ SPĚVÁČEK, J. *Jan Lucemburský a jeho doba, 1296-1346*. Str. 145

⁵⁴ STLOUKAL, Karel. *Královnny, kněžny a velké ženy české*. Praha, 1940, 592 p. Str. 118

⁵⁵ SOVADINA, M. Jindřich z Lipé I.: První muž království. Str. 27

Také Eliška Přemyslovna zároveň nemohla snést jeho pohoršlivé styky s její nevlastní matkou Eliškou Rejčkou a tak krále, spolu se šlechtici, přesvědčila o tom, že je pro Jana a pro trůn Jindřich z Lipé velice nebezpečný. Proto byl 26. října 1315 zatčen Vilémem z Valdeka a uvězněn na hradě Týřově.⁵⁶

Proti králi se postavila velká opozice ze strany šlechticů, povstali téměř všichni z rodu Ronovců. Povstání nabylo téměř celozemského rozsahu. Zapojil se do něj i Jindřichův přítel Jan z Vartenberka. Ten měl k dispozici i ozbrojence Elišky Rejčky, která aktivně vystupovala na ronovské straně.⁵⁷ V době bojů královna Eliška odjela k římskému králi Ludvíku Bavorovi s prosbou o pomoc. Ten vyslal do Čech diplomaty (trevírského arcibiskupa Balduina a mohučského arcibiskupa Petra z Aspeltu), aby se snažily vyjednat mír mezi šlechtou a králem. Důvodem Ludvíkova zásahu do českých sporů byl jeho boj o říšský trůn s Fridrichem Habsburským, ve kterém Ludvík potřeboval pomoc z Čech.

Král Jan byl nakonec arcibiskupy přesvědčen, aby vyjednával a snažil se udržet mír v zemi. Díky tomu došlo 17. dubna 1316 k propuštění Jindřicha z Lipé.⁵⁸

Král po usmíření odjel do říše na pomoc Ludvíkovi Bavorskému a správu země přenechal Petrovi z Aspeltu, který byl v zemi neoblíbený, protože byl cizinec, který vládl Čechům. Také kvůli tomu, že posílal králi do Německa finanční prostředky, čímž oslaboval českou pokladnu a okrádal českou šlechtu. Tím se opět vyhrotily poměry v zemi. Nepřidali jim k dobru ani Eliška Rejčka s Jindřichem z Lipé, kteří bez vědomí a souhlasu královské rodiny domluvili sňatek princezny Anežky, dcery Rejčky a Václava II., se slezským vévodou Jindřichem Javorským. Ten dostal zástavou za věno město Hradec

---

⁵⁶ Tamtéž. Str. 32

⁵⁷ SOVADINA, Miloslav. Jindřich z Lipé I.: První muž království, dokončení. In: SOVADINA, Miloslav. *Jindřich z Lipé: zvláštní otisk z Časopisu Matice moravské roč. 120 (2001), 121 (2002) a 122 (2003)*. Brno, 2005, s. 3-32. Str. 4

⁵⁸ Tamtéž. Str. 5

Králové.⁵⁹ Královna Eliška v tom viděla znevážení královského dvora a novou vzpouru a došlo k novým ozbrojeným střetům, kterým se nepodařilo zabránit ani Petrovi z Aspeltu.⁶⁰ Ten na správu v zemi rezignoval a odešel z Čech.

K moci se dostala královna se svými rádci. Boje byly dlouhé a k jejich ukrutnosti přispěly i krutá zima a hladomor, ale ani jedna strana nechtěla přistoupit na podmínky druhé. Ke chvilkovému usmíření došlo mezi stranami 24. června 1317, ale král Jan se vrátil zpátky z říše a chtěl si šlechtu vojensky podrobit, což znamenalo obnovení bojů.⁶¹ Během těchto bojů se podařilo Jindřichovi z Lipé na svou stranu získat další šlechtice a slib pomoci od Jindřicha Korutanského a Fridricha Habsburského. Válka v Čechách tak přestala být už jen vnitřní záležitostí, a proto se do jejího řešení zapojil i budoucí císař Ludvík Bavorský, který svolal schůzku do Domažlic a působil zde jako prostředník mezi stranami.⁶² Konec války byl pak sjednán Domažlickými úmluvami 25. dubna 1318. Byl vyhlášen všeobecný zemský mír, beztrestnost pro všechny účastníky odboje.⁶³ Král Jan rezignoval na domácí politiku, potvrzoval dualismus vlády a stvrzoval, že úřady v Čechách bude nabývat pouze česká šlechta. Jindřich z Lipé získal zpět úřad podkomořího⁶⁴ a získal si vliv na krále Jana. Tím došlo ke zlepšení vztahů mezi králem Janem a Eliškou Rejčkou. Získala od něj privilegium pro Hradec Králové. Hradce a ostatních věnných měst se poté vzdala za finanční náhradu.⁶⁵ Získala také věno z kutnohorské urbury. Tyto zisky byly trnem v oku zejména královně Elišce Přemyslovně, která se tímto více odkláněla od svého manžela.

---

⁵⁹ Tamtéž. Str. 7

⁶⁰ Tamtéž. Str. 7

⁶¹ Tamtéž. Str. 9

⁶² BLÁHOVÁ, Marie, Jan FROLÍK, Nadá PROFANTOVÁ, Petr ČORNEJ, Lenka BOBKOVÁ, Antonín KLIMEK, Michael BOROVIČKA a Pavel BĚLINA. *Velké dějiny zemí koruny české*. Litomyšl: Paseka, v. <1-10, 12, pt. 1, 13-14; 15, pt. 1-2; in 16>. ISBN 9788071858355152. Str. 55

⁶³ SOVADINA, M. Jindřich z Lipé I.: První muž království, dokončení. Str. 12

⁶⁴ SPĚVÁČEK, J. *Jan Lucemburský a jeho doba 1296 – 1346*. Praha, 1994. Str. 145

⁶⁵ SOVADINA, M. Jindřich z Lipé I.: První muž království, dokončení. Str. 16

Jindřich z Lipé se chtěl po tom všem věnovat soukromým zájmům a trávit čas s Eliškou Rejčkou, a proto se přestěhovali na Moravu. Není však jisté, kdy sem přesídlili. Ale díky listině z 1. ledna 1321 je známo, že v té době už tu mohli pobývat.⁶⁶ Rejčka získala statky na Moravě od krále Jana jako náhradu za její věnná města, která mu Rejčka přenechala. Jindřich z Lipé, kterému dřív patřila Žitava, se jí vzdal ve prospěch krále a také tím získal statky na Moravě. Současně opustil úřad podkomořího a přijal úřad moravského zemského hejtmána, který zastával až do své smrti.⁶⁷ Tak se pár přestěhoval na Moravu a usídlil se v Brně, ve kterém rozmnožoval své statky.

Je zřejmé, že se Eliška Rejčka již delší dobu zabývala myšlenkami na založení kláštera. Snad chtěla navázat na zakladatelskou činnost Václava II. Proto nechala založit klášter cisterciáček na Starém Brně roku 1323. Mohl to být jakýsi moravský a ženský protějšek kláštera na Zbraslavi. Její klášter byl nazván Síní Mariánskou čili Aula Sanctae Mariae.⁶⁸ Jeho velikými donátory byli i Jindřich z Lipé a král Jan Lucemburský. Sama Rejčka pak klášteru věnovala 9 iluminovaných rukopisů z roku 1315, které objednala v benediktinském klášteře v Opatovicích ještě za svého pobytu v Hradci Králové.⁶⁹ Ke klášteru byl v této době přistavěn špitál a kostel Nanebevzetí Panny Marie, který se stal zároveň místem posledního odpočinku Jindřich z Lipé, který zemřel 26. srpna 1329.

„ Téhož roku v den svatého Rufa mučedníka zemřel v Brně muž urozený a statečný, Jindřich starší řečený z Lipé, o němž často děje se zmínka v předchozím vypravování, protože byl bohatstvím, mocí a slávou světskou nejvíce nad ostatní povýšen. Pro smrt jeho králová Eliška plakala a želela, že všem vidoucím její nářek k úžasu to bylo. A poněvadž jako v životě, tak ani v smrti nechtěla od něho býti

---

⁶⁶ VÍTOVÁ, Jana. *Majetkové poměry královny Elišky Rejčky*. Brno, 2010. Bakalářská práce. Ústav pomocných věd historických a archivnictví - Filozofická fakulta. Str. 20

⁶⁷ BOBKOVÁ, L.: *Velké Dějiny Zemí koruny české*. Str. 55

⁶⁸ KUTHAN, J. *Královna Alžběta Rejčka*. Str. 121

⁶⁹ VÍTOVÁ, J. *Majetkové poměry královny Elišky Rejčky*. Brno, 2010. Str.11

*odloučena, ustanovila, by tělo jeho v klášteře nového založení s uctivostí bylo pochováno.*⁷⁰

Po Jindřichově smrti Rejčka velice truchlila a sepsala svoji první závěť, ve které věnovala svůj majetek zbožným účelům a pamatovala zejména na klášter na Starém Brně.⁷¹

Poté se Rejčka rozhodla vykonat pouť po Porýní. Tuto cestu podnikla i se svou dcerou Anežkou. Navštívila kostely v Kolíně a v Trevíru. Není vyloučené, že její cesta vedla i do Marburgu, kde měla hrob její patronka Alžběta Durynská.⁷² Na této cestě získala Rejčka i svaté relikvie např. ostatky sv. Gereona Kolínského nebo nádobku s olejem, který vytekl z kostí sv. Kateřiny,⁷³ které potom věnovala brněnskému klášteru. Někdy v tomto období (1330 – 1335) Rejčka sepsala svou druhou závěť, ve které psala o své veliké náklonnosti k dceři Anežce, „*kterou nosila ve své duši a ve svém srdci se vší věrností*“.⁷⁴ Také si zde přála, aby byla pohřbena v šedých šatech a sukno téže barvy mělo pokrývat její rakev, aby bylo po pohřebním obřadu rozdáno chudým společně s almužnou.⁷⁵ Dále v ní neopomněla své služebnictvo a věnovala nemalou částku různým klášterům a kostelům a pro další náboženské účely.

Richenza zemřela 6 let po Jindřichu z Lipé, a to 19. října 1335.⁷⁶ Byla pochována dle svého přání vedle svého milovaného muže v chrámu kláštera Aula Sanctae Mariae.

---

⁷⁰ Kronika Zbraslavská=Chronicon Aulae Regie, překlad F. Heřmanský. Str. 659

⁷¹ KUTHAN, Jiří. Královna Alžběta Rejčka. Str. 123

⁷² Tamtéž. Str. 126

⁷³ VÍTOVÁ, J. *Majetkové poměry královny Elišky Rejčky*. Str. 16

⁷⁴ STLOUKAL, Karel. *Královny, kněžny a velké ženy české*. Str. 127

⁷⁵ VÍTOVÁ, J. *Majetkové poměry královny Elišky Rejčky*. Str. 30

⁷⁶ BOBKOVÁ, L.: *Velké Dějiny Zemí koruny české*. Str. 56

3 Rejčka a Lásky královské

3.1 Lásky královské – Miloš Václav Kratochvíl

Kniha *Lásky královské* napsaná M. V. Kratochvílem se nezabývá pouze tématem Elišky Rejčky, ale je věnovaná i jiným královnám a jejich problémům. Rejčce je však věnován jeden obsáhlý samostatný příběh v knize, a proto mohly být *Lásky královské* zařazeny do této práce.

Kniha obsahuje příběhy o třech českých královnách, které byly spojené s Přemyslovci a s jejich vládou. V prvním příběhu se setkáváme s Kunhutou Haličskou manželkou Přemysla Otakara II. a matkou Václava II., později ženou Záviše z Falkenštejna. Druhá kapitola pojednává o Elišce Přemyslovně, dceři Václava II., manželce Jana Lucemburského a nevlastní dceři Rejčky. Třetí kapitola píše o Rejčce.

3.2 Život Rejčky v Láskách královských

Život Elišky Rejčky je v tomto románu zachycen chronologicky, což čtenářům usnadňuje orientaci v textu i v historickém období, které je tu zaznamenané.

Začíná vyprávěním o malé Richenze, které zemřela matka v pěti letech. Byla „ubita rozvášněným manželem“⁷⁷. Tento fakt však není dokázán. Ve většině případů se historikové shodují, že Přemysl nechal zabít svou první ženu a ne matku Richenzy.⁷⁸

„V sedmém pak roce života naší princezny stihl týž osud polského krále Přemysla, jenž byl léta Páně 1294 úkladně zavražděn.“⁷⁹ Autor zde píše, že Rejččin otec byl zavražděn již v roce 1294. Zde se projevuje nepřesnost autorovy datace, ve které by měl být správným rokem rok 1296. Autor není nepřesný pouze v datování, ale i v dalším historickém faktu, že se malé princezny ujímá „druhá žena nebožtíka

⁷⁷ KRATOCHVÍL, Miloš Václav. *Lásky královské: historický román*. Praha, 2000, 388 s. Str. 161

⁷⁸ ZEMAN, L. a ZEMAN U. Kdo byla matka královny Alžběty Rejčky.

⁷⁹ KRATOCHVÍL, M.V.: *Lásky královské*. Str. 161

otce“⁸⁰ Markéta Braniborská, což je také historicky nesprávné. Markéta byla až třetí Přemyslovou manželkou, a to po Luitgardě a Rejččině matce Richenze.⁸¹ Markéta s Richenzou odjíždí do Braniborska, kde je jí vyhlédnut ženich Ota Braniborský. Ota ji trápí a zabije jí dokonce i ryšavého kocoura, který se v nehostinném prostředí stal Richenziným přítelem.

Nedlouho poté umírá v horečkách i sám Ota. Autor knihy o Rejččině raném životě vypráví jako o prokletí jdoucí smrti kolem ní, které ji má provázet po celý život. Zdůrazňuje to větou: „*Smrt jde v patách stínu malé Rejčky*.“⁸² Ve dvanácti letech je Rejčka znovu zasnoubena, a to s českým králem Václavem II., ten díky tomuto zasnoubení získá polskou korunu. Pro Richenzu si přijede poselstvo v čele se sedleckým opatem Heinderiechem a Benešem z Vartenberka, zde se autor správně shoduje s prameny ve jménech poslů⁸³, kteří budoucí českou královnu doprovází do Čech, kde už ji čeká samotný král.

Když Rejčka přijede do Prahy, tak se koná svatba. Zde se opět autor odchyluje od historie, jelikož se po jejím příjezdu konaly pouze zasnuby. Samotný svatební obřad byl až po návratu mladé princezny z Budyně nad Ohří roku 1303.

Před svatbou se ještě Rejčka setkává se svou budoucí láskou Jindřichem z Lipé. O tomto setkání se dá po historické stránce pouze polemizovat. Je možné, že se setkali už takto brzy. Historie však jejich setkání datuje zhruba až okolo roku 1310.⁸⁴

Po svatbě je Rejčka poslána do Budyně nad Ohří, kde se o její výchovu na budoucí královnu stará králova teta Griffina. Jejich vzájemný vztah je, podle autora, velice přátelský. O tom jaký byl vztah mezi Richenzou a Griffinou se historie nezmiňuje, je však

---

⁸⁰ Tamtéž

⁸¹ KUTHAN, J. Královna Alžběta Rejčka. Str. 113-128

⁸² KRATOCHVÍL, M.V.: *Lásky královské*. Str.163

⁸³ Kronika Zbraslavská=Chronicon Aulae Regie, překlad F. Heřmanský. Str. 208

⁸⁴ SOVADINA, M. Jindřich z Lipé I. Str. 26 a str. 29

možné, že v ní mladá princezna mohla vidět vzor a blízkou přítelkyni, která se o ni starala dlouhé tři roky. Další beletristické knihy se o tomto vztahu vyjadřují jinak (viz další kapitoly práce).

Richenza díky ní získala povědomí o všem, co jako budoucí královna a králova manželka potřebuje vědět. Po třech letech se se svou tetou, jak začala Griffině říkat, musela rozloučit.

Koncem května 1303 byla Rejčka korunována na českou a polskou královnu. Toto datum autor uvádí správně. Podle historie to bylo

26. května 1303. V historii, jak už je zmíněno výše, se stala zároveň i Václavovou ženou. Poté se kniha začíná věnovat životu Rejčky s Václavem. Toto soužití nerozebírá do podrobností, jen se zmiňuje, že se Richenze nelíbí manželský život s Václavem.

Píše o jeho výpravě do Uher pro syna i o jeho bojích s Albrechtem. Díky těmto bojům je Rejčka šťastná, že manžel nebude svou pozornost věnovat jí. „*Vlastně nejdůležitější na tom je, že pan manžel bude plně zaměstnán svými vladařskými starostmi. Ted' už věděla, že mu porodí dítě. Tak co by chtěl víc?...*“⁸⁵ Ani v případě náklonnosti Rejčky ke králi Václavovi není jisté, jaký byl jejich opravdový vztah. Opět se v tomto názoru každá rozebíraná beletrie v této práci odlišuje. Naopak Václavův vztah Rejčce byl zřejmě kladný, soudě podle toho jaký vysoký majetek na tu dobu jí ve své závěti odkázal.⁸⁶

Král začíná churavět a souběžně s tím se v Rejčce vzdouvá nový život. V polovině června se jí narodí holčička, její nový spojenec. „*Král Václav, toho jména druhý, pak zemřel šestého dne po narození dcery, kterou ani nespáčil...*“⁸⁷ Je zde správně uvedeno časové rozpětí mezi narozením Václavovy dcery a jeho úmrtím.⁸⁸

---

⁸⁵ KRATOCHVÍL, M.V.: *Lásky královské*. Str.175

⁸⁶ DVOŘÁČKOVÁ – MALÁ, D. *Královský dvůr Václava II*. Str. 102

⁸⁷ KRATOCHVÍL, M.V.: *Lásky královské*. Str. 177

⁸⁸ CHARVÁTOVÁ, Kateřina. *Václav II.: král český a polský*. S. 213 a 215

Poté je zavražděn její nevlastní syn Václav III. (nynější král). Rejčka jeho smrti moc nelituje, protože ji neměl rád, naváděla ho proti ní sama Eliška Přemyslovna, která ji od dětství neměla v lásce.

V dalších bodech vyprávění se kniha s historií shoduje. Shromáždění pánů, jak českých, tak moravských, si za nového krále zvolilo Jindřicha Korutanského.⁸⁹ Císař Albrecht nového krále neuznává, prohlašuje volbu za neplatnou a chce královskou korunu pro svého syna Rudolfa. Po nezdařeném pokusu Elišky Přemyslovny o prosazení nároků Přemysloven na trůn, pošle Rudolf poselstvo s žádostí o Rejččinu ruku. V tomto procesí se objevuje i pán z Lipé, do kterého je Rejčka zamilovaná. Opět je tu z historického hlediska jinak popsáno setkání Rejčky a pana z Lipé, které proběhlo až v pozdější době.⁹⁰ Rejčka, po přednesení jejich žádosti, souhlasí se sňatkem s novým českým králem Rudolfem.

Na podzim 1306 se slavila svatba. A nedlouho poté se Rejčka dozvídá, že ke sňatku zřejmě došlo i kvůli jejímu titulu polské královny. Zde se autor opět shoduje s historií, ve které také jedním z důvodů jejich sňatku bylo Rejččino polské dědictví.⁹¹

Nový král je velice šetrný. Vyplácí hrady a panství pánům zpět za nižší obnosy, což se nelíbí šlechtě na západě Čech, která podporuje dědičná práva ženských členů přemyslovského rodu. Tento nepokoj se král rozhodl potlačit vojenskou mocí. Zpočátku je výprava úspěšná. Když vojsko začne dobývat poslední město Horažďovice, král onemocní a zemře na úplavici. Král ve svých posledních chvílích myslel na svou ženu a sdělil opatovi sedleckému a zbraslavskému svou poslední vůli, aby Rejčka dostala doživotní věno ve výši pěti věnných východočeských měst. Což je shodné s historií, ale tato věnná města už jí byla odkázána dříve, a to králem Václavem II., což zde kniha také uvádí, ale nejmenuje města, o která se jedná. Po Rudolfově smrti už je to v knize upřesněno.

---

⁸⁹ ANTONÍN, R. Druhý život českého krále Rudolfa Habsburského. s. 37-50.

⁹⁰ SOVADINA, M. Jindřich z Lipé I. Str. 26 a str. 29

⁹¹ ŠUSTA, J. *České dějiny dílu II. část 1.* Str. 704

Richenza se poté nastěhuje do Hradce Králové a je dokonale šťastná. Jenže její štěstí přeruší Jindřich Korutanský, který ji uvězní v Praze. Z jejího vězení ji osvobodí bratr Rudolfa, Fridrich Sličný. Od historie se tu kniha liší. Rejčka pobývala po smrti svého druhého muže v Praze a pak prchla, před korutanským útlakem. Fridrich ji čekal až u Zderazského kláštera.⁹²

Autor po útěku Rejčku opět posílá do Hradce, což se opět liší od historických faktů. Richenza se v dobách bojů skrývala v Klosterneuburgu.⁹³

Správně autor pokračuje v tom, že Fridrich válku nevyhraje, ale podaří se mu získat alespoň záruku pro Rejčku, že jí zůstane veškerý východočeský majetek.⁹⁴

Když je ukončena válka mezi Fridrichem a Jindřichem Korutanským, šlechta zjistí, že se jim vláda nového krále nelíbí a sjedná sňatek Elišky Přemyslovny s Janem Lucemburským. Rejčka stojí stranou tohoto dění, jen je zklamaná, že tuto svatbu zařídil pan z Lipé, který se jí líbí čím dál tím víc. Jestli svatbu zařizoval přímo pan z Lipé, není historicky jisté, ale z hlediska toho, že mu král Jindřich Korutanský nepomohl ze zajetí měšťanů⁹⁵, se dá vyvozovat, že se Jindřich z Lipé postavil do odboje proti němu a pomáhal Elišce Přemyslovně dosáhnout českého trůnu.

Jednoho dne Jindřich z Lipé navštíví Rejčku v jejím sídle. Z náhodných návštěv se stanou pravidelné a tito dva lidé se začnou sbližovat, až se do sebe zamilují.

Roku 1315 jede pán z Lipé do Prahy, kde je zajat bez jediného vysvětlení. Rejčka si dává dohromady jedno s druhým a klade jeho zatčení za vinu i Elišce Přemyslovně, která byla jistě pohoršená, že se pán z Lipé dal dohromady s její sokyní. Kniha zde rozebírá jednotlivé

---

⁹² ANTONÍN, Robert. Alžběta Rejčka a souboj o český trůn v letech 1306-1308.Str.25

⁹³ Tamtéž. Str. 29

⁹⁴ ANTONÍN, Robert. Alžběta Rejčka a souboj o český trůn v letech 1306-1308.str.28

⁹⁵ SOVADINA, Miloslav. *Jindřich z Lipé I.: První muž království*. Str. 15

body, které zřejmě přispěly ke špatné pověsti Rejčky u královny. Jedním z nich je i to, že Rejčka má poměr s Jindřichem z Lipé, který je vdovec a *tak se prohřešuje proti památce své zvěčnělé ženy*.⁹⁶ Zde se autor mylí v tom, že manželka Jindřicha z Lipé Scholastika zemřela. Dle historických pramenů během jeho poměru s Rejčkou stále žila.⁹⁷ Zřejmě i proto se Rejčka a pan z Lipé nemohli vzít.

Rejčka po zajetí svého milého zburcuje české panstvo a tak se vyhrocují poměry mezi panstvem a králem. Věci nepomůže ani odjezd panovníka ze země za dalším dobrodružstvím. Tak začne domácí válka, která nekončí ani návratem krále a ani propuštěním Jindřicha z Lipé z vězení. „*Trvá ještě velmi dlouho, než se vzbouřená hladina domácího života utiší. A snad největší zásluhu na to má netrpělivost krále Jana, který nemá chuť ani čas tak dlouho se zdržovat doma. Jen co sežene od usmířených pánů nějaké peníze.*“⁹⁸

Rejčka má po válce konečně doma svého pána z Lipé, ale to netrvá dlouho, protože se Jindřich zdržuje více v Praze než u ní. Stal se věrným rádcem Jana Lucemburského. Jindřich se vrací na Hradec, až když král odkryje spiknutí své ženy Elišky.

Po úspěšných jednáních s králem pan z Lipé odešel s královnou vdovou do ústraní, a to do Brna. Král Jan jim vyplatil věnná města a Jindřicha jmenoval moravským zemským hejtmanem. Ti dva spolu pak prožijí zbytek života v Brně. Dokonce se i zmiňuje o tom, že se Rejčka na sklonku života (a po Jindřichově smrti) věnovala zakladatelské činnosti.

V knize chybí několik pasáží z Rejččina života, které by mohly děj a Rejččin život trochu více přiblížit. Román se nezmiňuje o tom, že Richenza přijala při svatbě své nové jméno Eliška. Je možné, že autor tím čtenáře nechtěl zbytečně mást. Nezmiňuje tu však ani jméno Rejččiny a Václavovy dcery Anežky. Celkově jí v knize není věnován žádný prostor. Přitom Anežka pro Rejčku znamenala velice mnoho a

---

⁹⁶ KRATOCHVÍL, M.V.: *Lásky královské*. Str. 213

⁹⁷ SOVADINA, M. Jindřich z Lipé I.

⁹⁸ KRATOCHVÍL, M.V.: *Lásky královské*. Str. 214

byla zapojena i do jejích a Jindřichových plánů proti Přemyslovně. Zasloužila by si proto, aby byla do příběhu zapojena více, než jen zmínkou o jejím narození.

Také vysvětlení počátku vztahu Rejčky a pana z Lipé je poněkud stručně, ale o tom ani historie tolik nepíše a dává to autorovi jistou míru svobodného psaní. Proto možná autor nechává setkat Rejčku s Jindřichem už při svatbě Rejčky s králem Václavem.

V knize je také hodně zestručněna válka mezi šlechtou a králem Janem Lucemburským. Zkracuje i řešení tohoto konfliktu, do kterého byla zapojena Rejčka i sám římský císař a jeho rádci.⁹⁹

Autor také vůbec nepíše o Rejččině životě v Hradci, ve kterém strávila velkou část svého života a byla díky tomu také nazývána „hradeckou královnou“. Působila zde jako donátorka a mecenáška.

Je zřejmé, že autor, nechtěl vyprávění příliš prodlužovat, proto také vynechal různé pasáže z Rejččina života. Především dva příběhy v knize jsou zhruba stejně dlouhé jako tento, i když příběh Elišky Přemyslovny je o něco delší.

Podle autorova psaní by se však dalo říci, že spíše stranil Elišce Přemyslovně. Sice z jeho projevu není Rejčka vnímána jako záporná postava, ale po srovnání těchto dvou příběhů, dvou pozoruhodných osobností je zřejmé komu M. V. Kratochvíl stranil více.

3.3 Postava Rejčky v Láskách královských

Rejčka je jednou z hlavních postav *Lásek královských*. Je to postava vnímána pozitivně. Občas s ní čtenář soucítí, pro její špatný osud. Je to postava historická a vývojová.¹⁰⁰

Z počátku působí Rejčka jako děvčátko se smutným životem. Je to dítě, kterému umírají všichni blízcí, matka, otec, ryšavý kocourek, kterého si oblíbila na dvoře u své macechy. Je vystrašená z nového cizího světa a snaží se marně dětským rozumem pochopit všechno

---

⁹⁹ BOBKOVÁ, L.: *Velké Dějiny Zemí koruny české*. Str. 55

¹⁰⁰ PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. Str 217 - 230

dění a umírání kolem sebe. Je to bojácné dítě, které se snaží najít bezpečné místo. „*Smrt jde v patách stínu mladičké Rejčky.*“¹⁰¹

V jejích dvanácti letech se jí ujme král český. Z Rejčky se stává nezkušená manželka, která musí být u Griffiny na Budyni vychována pro budoucí kralování. Tady je však Rejčka uvolněná a může si tu stále užívat jakési volné dětství, i když je do toho zapojena výchova budoucí královny. Postupně se z dítky proměňuje v ženu. Během manželství s Václavem se Rejčka naučí být samostatná a je ráda, že její manžel je zaměstnán více vladařskými starostmi než manželskými. Z Richenzy se po pár letech stává matka a zároveň jí umírá první manžel. Díky radosti z narozené dcerky Rejčka ani nevnímá smrt manžela jako něco zásadního a nešťastného. Nevnímá ani změnu potom: „...*byla královnou – není královnou. Je v tom nějaký rozdíl?... Necítí ho proto, že se nikdy necítila doopravdy královnou*“¹⁰²

Z Rejčky se po králově smrti stává svobodná žena, která není nikým a ničím omezovaná. Začíná si uvědomovat své mládí a svou krásu. „*Navenek je veselá, bezstarostná.*“¹⁰³ Bohužel pro ni se musí opět zapojit do politického dění a tím ztrácí svou svobodu. Je vehnána do nového manželství s Rudlofem Habsburským. Při jednání o sňatku se projevuje Rejččina nezralost, bláhovost a zamilovanost, když si na chvíli představuje a myslí, že jí jde žádat o ruku pan z Lipé sám za sebe. Rejččina uražená pýcha, kterou pociťuje vůči šlechtě, zejména vůči pánovi z Lipé, se projevuje po svatbě, když Rudolfovi sama řekne, že by některým pánům „...*nedala ani groš; zasluhují spíš karabáč – zvláště někteří*“¹⁰⁴. Rejčka, ač byla v lásce zklamaná, se snaží být šťastná se svým novým manželem. Vysvětluje si to jako rozumná žena, vyvázla z manželství se starším, nemocným mužem, zbavila se pokořujícího postavení královny – vdovy, má mladého

---

¹⁰¹ KRATOCHVÍL, M.V.: *Lásky královské*. Str. 164

¹⁰² Tamtéž. Str. 178

¹⁰³ Tamtéž. Str. 181

¹⁰⁴ Tamtéž. Str. 188

muže, který ji miluje, a ona sama je stále krásná.¹⁰⁵ Jdoucí smrt okolo ní se jí však opět nevyhne a umírá jí i druhý manžel Rudolf. Rejčka je zprávou o jeho smrti skutečně zaskočená a opravdu jí lituje. Poté se přestěhuje do Hradce, ve kterém se cítí v bezpečí od všech politických intrik, od kterých se chce držet co nejdále.

To se jí nepodaří, je uvězněna, ale její šarm a vystupování okouzluje každého žalárníka. Díky těmto svým „zbraním“, které využívá, se dovídá informace od dvora. Po vysvobození si nebere servítky a mstí se pomocí Habsburků proti svým věznilům. V mírovém období se Rejčka zase obklopuje krásou a radostí, na kterých rozhodně nešetří a svůj dvůr proměňuje ve středisko pro různé umělce. Ráda se stará o svůj dvůr a lid, vyzařuje mnoha praktickými a rozumnými nápady.

Po nějaké době za Rejčkou začne jezdit pan z Lipé a z ní se stává zamilovaná žena, která je ochotná vyvolat válku, aby zachránila svého milovaného muže, je ochotná se mstít všem, kteří chtějí zničit její štěstí. Její boj se vyplatil a ona pak může žít šťastně s panem z Lipé v Brně. Po jeho smrti se cítí velice opuštěná a začne přispívat „*na zrod pamětihodných děl*“¹⁰⁶.

Shrnutím osobnosti Rejčky v *Láskách královských* je toto. Z vyplašené a vyjukané dívky se stává žena, která se během let proměňuje v samostatnou a schopnou osobnost. Je to žena, která projevuje cit pro umění. Umí být zamilovaná a šťastná, ale zároveň se umí mstít a bojovat za svou víru a lásku.

---

¹⁰⁵ Tamtéž. Str. 187

¹⁰⁶ Tamtéž. Str. 221

4 Rejčka a Žena pro třetího krále

4.1 Žena pro třetího krále – Ludmila Vaňková

Žena pro třetího krále je historický román, který napsala Ludmila Vaňková (1927). V úvodu sama autorka píše o tom, že se jí jeví Rejčka jako jedna z nejpozoruhodnějších postav, o kterých kdy psala. Zmiňuje, že tu opakuje i některé části ze svých jiných knih, protože události ze života Richenzy se spojovaly s událostmi jejích dalších postav a nemůže o nich psát jinak než v předešlých knihách.

4.2 Richenzin život podle Ženy pro třetího krále

Život Rejčky v této knize je řazen chronologicky a začíná jejím dětstvím. Kniha začíná setkáním Přemysla Polského, otce Richenzy, s posly českého krále. Tito poslové jsou vyhnáni z jeho dvora a Přemysl pak vzpomíná, jak zabil Richenzinu matku. V tomto bodě se kniha mýlí, protože je tu jako matka uváděna Luitgarda¹⁰⁷. Richenzina matka však byla Richenza Švédská.¹⁰⁸ Luitgarda byla naopak první Přemyslovou manželkou. Během této noci je Přemysl zavražděn a malé Richenzy se ujímá její macecha Markéta, která ji odvádí do Špandavy za doprovodu českých poslů. Mezi nimi vystupuje i Jindřich z Lipé, který uklidňuje rozrušenou malou princeznu. Tím autorka uvádí jejich první setkání. O tomto setkání se historie nezmiňuje. Jejich první setkání je datováno až do dob pozdějších.¹⁰⁹

Richenza pak vyrůstá na dvoře Oty Braniborského. Zde se spřátelí s Annou, manželkou Hermanna, což byl jeden ze synů Oty Braniborského. Anna jí byla blízkou přítelkyní v nepříznivém prostředí. Richenza je tu také zasnoubena Otíkovi, který ji psychicky i fyzicky trápí. Z tohoto trápení je vysvobozena smrtí mladého Oty, když jí bylo jedenáct let.

---

¹⁰⁷ VAŇKOVÁ, Ludmila. *Žena pro třetího krále*. 1. vyd. Praha: Svět v obrazech, 1991, 225 s. ISBN 80-85379-21-x. Str. 13

¹⁰⁸ ZEMAN, L. a ZEMAN U. Kdo byla matka královny Alžběty Rejčky.

¹⁰⁹ SOVADINA, M. Jindřich z Lipé I. Str. 26 a str. 29

Z tohoto života ji má vytrhnout opět pan z Lipé, který přijede žádat o ruku polské princezny jménem hnězdenského arcibiskupa a jménem českého krále. Není však jisté, jestli toto poselství opravdu přinášel pan z Lipé, protože první setkání Richenzy a Jindřicha z Lipé je datováno až na rok 1310¹¹⁰

Richenza je poté doprovázena do Čech a v Žitavě si ji převezmou sedlický opat Heidenreich a pan Beneš z Vartemberka. Žitava již v této době patří panovi z Lipé a mladou Richenzu tu přivítá jeho manželka Anna. Zde se autorka mýlí ve jméně. V historii je uváděno jméno Scholastika. Avšak kniha se mýlí ve vlastnictví Žitavy, která připadla Jindřichovi z Lipé až později.

Když přijede do Prahy, čeká tam na ni Griffina Krakovská. Ta jí sdělí, že s ní po svatbě odjede do Budyně. A tak se stane. Koná se svatba, ne moc okázalá. Na druhý den už putuje dvanáctiletá Richenza do Budyně. Kniha se tu mýlí v datu svatby. Ta ve skutečnosti proběhla až po návratu Richenzy z Budyně.¹¹¹ Autorka knihy se tu přiklání k tomu, že Václav poslal Richenzu pryč kvůli své milence.

Po několika letech opět přišel pán z Lipé, aby vyřídil, že pojede Richenza zpátky do Prahy. V Praze se konala slavnostní korunovace, na které přijala Richenza jméno Eliška. Autorka v knize zmiňuje, že to Václav II. udělal „na truc“ své dceři Elišce, která neměla svou novou macechu ráda. „...*Ale když jí nemůžeš přijít na jméno, bude se jmenovat jinak. Aby se ti to líbilo. Při korunovaci to lze zařídit. Řeknu biskupovi. Eliška. Co říkáš?...*“¹¹² Historicky Rejčka přijala jméno Eliška (Elizabetha, Alžběta) na králův příkaz, ale zřejmě to nemělo být podle Elišky Přemyslovny nýbrž podle módní světice Alžběty Durynské.¹¹³

Richenza pak poznává manželský život s Václavem. Zažívají spolu požár Hradu a prožívají i Václavovu nemoc. Nakonec dohromady

---

¹¹⁰ SOVADINA, M. Jindřich z Lipé I. Str. 26 a str. 29

¹¹¹ Kronika Zbraslavská=Chronicon Aulae Regie, překlad F. Heřmanský. Str. 209

¹¹² VAŇKOVÁ, L.: *Žena pro třetího krále*. Str. 46

¹¹³ CHARVÁTOVÁ, Kateřina. *Václav II.: král český a polský*. S. 203

prožívají i narození dcery i smrt jednoho z nich. Ač jsou každý v jiné místnosti, v mysli jsou stále spolu. Poté co král umře, chtějí Richenze vzít dcerku a dát ji kojné. Rejčka si ji však vydobude zpět.

Po smrti nevlastního syna Václava III. je Richenza v ohrožení, záštitou jí zde byli vždy jen muži a ti už tu žádní nebyli. Na trůn byl dosazen Korutanec, manžel Anny Přemyslovny. To byla nevlastní dcera Richenzy a stejně jako její mladší sestra ji neměla ráda. Autorka správně píše o smrti Václava a nového nástupce na královský trůn. Stejně tak se shoduje v tom, že na český trůn si dělá nárok i Albrecht Habsburký, který ho chce pro svého syna Rudolfa a tak táhnou s vojskem do Čech.

Richenza pak putovala sama do Habsburkého ležení, aby se přimluvila za svůj a dcerčin osud. Rudolf podlehne její kráse a příchozím vyjednávajícím českým pánům slíbí, že si vezme Elišku, českou královnu. Toto tvrzení je historicky nepřesné, protože o sňatek se s největší pravděpodobností nezasloužila Rejčka, nýbrž část české šlechty, které nevyhovovala vláda Korutance.¹¹⁴

Jaký je potom údiv, když před biskupem z Dražic prohlásí: „... *Přísahal jsem, že vstoupím do královské rodiny jako manžel Elišky, královny české. A k svému trůnu povýším Přemyslovnu. Její dceru a teď i mou.*“¹¹⁵

Richenza během tohoto manželství přijde o dítě a může za to chůva, která pomáhá Elišce Přemyslovně. Ta dala Rejčce jed a ona potratila. V tomto bodě se kniha odklání od historie. V žádných pramenech není zaznamenáno, že by Rejčka čekala dítě s Rudolfem.

Dalším bolestným okamžikem v jejím životě je smrt Rudolfa, který umírá u Horažďovic, kam jel na výpravu proti českým pánům.

---

¹¹⁴ ANTONÍN, Robert. Alžběta Rejčka a souboj o český trůn v letech 1306-1308. Str. 19

¹¹⁵ VAŇKOVÁ, L.: *Žena pro třetího krále*. Str. 133

Jindřich z Lipé tuto smutnou zprávu oznamuje Richenze. Ta se rozhodne opustit královský hrad a jde za Eliškou Přemyslovnou, aby jí přenechala své místo.

Pak přichází volba nového krále, během níž se strhla šarvátko, ve které byl zabit pan Dobeš z Bechyně, který vždy podporoval zájmy Richenzy. Rejčka se této volby účastnila a podporovala práva na trůn dalšího Habsburka, Fridricha. V ohrožení se ocitne najednou i její život, naštěstí ji zachrání Jindřich z Lipé. Novým králem je znovu zvolen Jindřich Korutanský. Historicky se kniha shoduje se zavražděním pána z Bechyně, ale zda zachránil Rejčku pán z Lipé, to jisté není.¹¹⁶

Richenza však nemá klidu a ohrožuje ji i vláda Korutance, proto se rozhodne pro útěk. S jejím útekem jí pomáhal Fridrich Sličný, který na ni čekal u Zderazu. Potom ji odvezl do Klosterneuburgu. Tato část se opět shoduje s historií. Přiklání se pak k Šustově verzi, že Klosterneuburg, ve kterém našla Rejčka útočiště, je ten u Vídně.¹¹⁷

Mezi ní a Fridrichem mezitím vznikla láska, ale nestal se jejím „třetím králem“, protože si to tak nepřál otec Fridricha Albrecht. Je možné, že i ve skutečnosti se mezi Richenzou a Fridrichem odehrál nějaký román, ale žádné prameny se o tom nezmiňují.

V Čechách pokračovaly boje, ale po zavraždění císaře Albrechta se začala uskutečňovat mírová jednání. Při těchto jednáních bylo domluveno, že se Richenza smí vrátit do Čech a vládnout ve svých věnných městech. V tomto bodě se kniha shoduje s historií, ve které skutečně Fridrich Sličný kapituloval ve Znojmě a sjednal pro Rejčku zachování jejích práv.¹¹⁸

Po návratu do Čech začal Rejčku navštěvovat Jindřich z Lipé v jejím sídle, Hradci Králové. Začalo také jednání o provdání Elišky

---

¹¹⁶ Kronika Zbraslavská=Chronicon Aulae Regie, překlad F. Heřmanský. Str. 264

¹¹⁷ ANTONÍN, Robert. Alžběta Rejčka a souboj o český trůn v letech 1306-1308. Str.29

¹¹⁸ Tamtéž str. 28

Přemyslovny. Ta, aby si nemusela vzít někoho, za koho ji chtěl provdat Korutanec, utekla z Prahy. Na popud českého panstva si vzala Jana Lucemburského, syna římsko – německého císaře. Zde se kniha opět ve všem shoduje s historickými fakty. Jan Lucemburský se jal dobýt zemi své choti. Na tento popud Jindřich z Lipé jel pro Richenzu, která poté nabídla svou pomoc Janovi Lucemburskému a Elišce Přemyslovně. Je možné, že se to takto v historii mohlo odehrát. Rejčka nebyla Korutanci nakloněna a disponovala velkými statky, které by králi mohly pomoci jako útočiště. Ale vzhledem ke špatnému vztahu mezi ní a Eliškou Přemyslovnou je toto spojení nepravděpodobné.

Rejčka po dobytí Prahy odjela zpět do Hradce, kde čekala na svého milovaného muže. Jindřich se vrátil za ní a tak začala jejich láska opravdově. Zde končí vyprávění knihy Žena pro třetího krále z roku 1991. Dalším vydáním z roku 1996 byl tento příběh prodloužen. Autorka chtěla asi doplnit příběh i o další historické dění.

Láska Jindřicha z Lipé k Richenze hluboce ranila královnu Elišku Přemyslovnu, protože ztratila svého spojence, který se zároveň přidal k její rivalce.

Jednoho dne přijel do Hradce pán z Rožmberka a ten Richenze oznámil, že Jindřicha z Lipé nechal král zatknout. Rejčka tedy neváhala a vytvořila odboj proti králi, v jehož čele stál Jan z Vartemberka, Jindřichův přítel. Pán z Lipé byl vysvobozen a setkal se s paní svého srdce a trávil s ní první chvíle svého propuštění.

Dojde ke smíření mezi Jindřichem z Lipé a Janem Lucemburským. Richenza svých pět věnných měst vymění s králem za úděl v Brně a tam dožije s Jindřichem. Prodloužení je tedy o sto stran, ve kterých se autorka shoduje s historickými fakty.

V knize nechybí žádná část Rejččina života, tedy když se bude brát v potaz její doplnění z roku 1996. Mohla by se však více věnovat jejímu životu s panem z Lipé a jejich mocenským pletichám, které kuli například s Rejččinou dcerou a jejími vdavkami. Také by bylo

dobré více zmínit Rejččinu budovatelskou činnost, jak v Hradci, tak i v Brně. Tyto pasáže chybí asi proto, že by byly pro příběh zbytečné a nedůležité.

Autorčin náhled na Richenzu je pozitivní. Vnímá ji jako ženu, která bojuje za svá práva a za svou lásku. Je to podle ní žena, která umí lásku přijímat a zároveň i dávat.

4.3 Postava Richenzy v Ženě pro třetího krále

Richenza je hlavní postavou tohoto románu. Je to postava historická a vývojová.¹¹⁹ Je vnímána především jako postava kladná. Čtenář k ní cítí většinou sympatii. Jediné, kdy se může zdát nesympatickou je v části, když se spojí s Habsburky (nepřáteli českého krále), ale pořád v ní čtenář může vnímat matku, která se snaží chránit své dítě.

Na začátku je Richenza malá, vylekaná holčička, které zabili otce. Jediný, kdo ji dokáže uklidnit, je Jindřich z Lipé, už tady se projevuje její zamilovanost k němu, ale jen v dětské podobě lásky. Rejčka je tu také vyobrazována jako dítě s velikou chutí k jídlu.

V dalším období života je Rejčka vyobrazována jako dospívající drzá dívka, která má zároveň strach ze svého snoubence Oty. Je zvědavá a zajímá se o život Václava, který byl chvíli uvězněn na stejném místě jako ona.

Ve dvanácti letech je odvezena do Čech, kde se má stát ženou Václava II. Při cestě se projevuje její krása, na kterou žárlí paní z Lipé. Rejčka tu naopak žárlí na ni, protože její vysněný muž je zadaný. Se strachem z manžela proběhne svatba, naštěstí pro ni je po obřadu hned odvezena do Budyně. Tady Richenza beseduje s děvečkami, ráda navštěvuje kuchyni, ale také se tu vzdělává, jak být dobrou manželkou a královnou. Po třech letech si pro ni dá Václav poslat. Ve chvílích jejich samoty se projevuje jako nezkušená žena, která má strach z první lásky. Během manželství se do Václava

---

¹¹⁹ PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. Str. 217 - 230

upřímně zamiluje, prožívá s ním jeho strachy a starosti. Richenza se spřátelí dokonce i s mladičkým Václavem III., nepodaří se jí však získat náklonnost svých nevlastních dcer. Král umírá a Richenza toho upřímně lituje. Během smutku svádí boj o svou dceru, kterou si chce sama odkojit a vychovávat. Z Rejčky je dospělá samostatná žena, která se o sebe umí postarat i po smrti svého muže. Sama, aby se uchránila od korutanského nepřítele, jde prosit o pomoc Rudolfa Habsburského pro sebe i pro svou dceru Anežku. Projevuje se tu Richenzina vychytralost, troufalost a nebojácnost. Rudolf se stane její druhou láskou v životě. A ona se stává silnější ženou. Už jen kvůli potratu, který jí připravila chůva Přemyslovny. Po jeho smrti se stáhne do ústraní, ale když jí opět hrozí nebezpečí ze strany Korutance, umí si poradit. Využije své prozíravosti a přitažlivosti a uteče k Fridrichovi i se svou malou dcerkou Anežkou. Cítí se konečně zase jako svobodná žena. S Fridrichem prožívá krátký románec, ale v její mysli stále zůstává její dětská láska Jindřich z Lipé, se kterým se neustále setkává během svých životních etap. Richenza se vrací do Hradce. Je velice okouzující a štedrá a všichni hradečtí muži se do ní naráz zamilují.

Z Richenzy se stává moudrá žena, která umí i odpouštět, což je vidět při jednání mezi ní, Janem Lucemburským a Eliškou Přemyslovnou, se kterou před tím nevycházela, ale nyní jí dokázala pomoci a poradit. Tím opět prokázala svou dobrou stránku.

Po tomto jednání v ní konečně vyklíčí opravdová láska k Jindřichovi z Lipé a ona umí prokázat celému světu, že se o ní bude bít, když se jí podaří podnítit odboj a zachránit ho z vězení.

Shrnutí postavy Richenzy v Ženě pro třetího krále. Z vyděšené, zvidavé malé holčičky se stává postupem času samostatná okouzující moudrá žena, která umí milovat, bít se za lásku a za dítě. Zároveň dokáže i odpouštět svým nepřítelům a pomoci jim v nesnázích.

5 Richenza, Román o životě královny Alžběty Rejčky

5.1 Richenza – Antonín Polách

Knihu Richenza, Román o životě královny Alžběty Rejčky napsal Antonín Polách (1959). Kniha se snaží přiblížit život Rejčky. Ale také objasnit, proč došlo k boji mezi dvěma Eliškami (Rejčkou a Přemyslovnou). Proč se dvě tak odlišné ženy, které by vedle sebe mohly existovat bez jediného sváru, nenáviděly. Autor chce, aby si čtenář udělal názor na tuto dobu a na tyto dvě výjimečné ženy.

5.2 Richenzin život podle Polácha

Kniha je řazena chronologicky podle historického dění, ale až od doby, kdy umírá Richenzin první manžel Václav II. a kdy se rodí další Přemyslovna.

Život Richenzy z dřívější doby jako například Richenzino dětství tu není popisováno dopodrobna, ale je zmíněno jen v několika vzpomínkách, buď v jejích samotných, nebo v připomenutí někým jiným.

Na začátku knihy tu Richenza vzpomíná na svou matku Luitgardu, švédskou princeznu. Zde se autor dopouští chyby, protože její matka ve skutečnosti byla Richenza a ona po ní dostala své jméno.¹²⁰

Vzpomíná na dětství při rozmluvě s Rudolfem, kdy si on stěžuje, že nebyl nikdy šťastný, tak mu říká, že ona také ne. „*Když jsem byla jako dítě a sirotek, když mne vozili z Polska do Branibor a pak zase do Čech jako nějaký balík a když mne pak provdali za staršího muže, kterého jsem neznala, myslela jsem, že už nikdy nebudu šťastná. Ale naučila jsem se to. Václav mne to naučil.*“¹²¹ Je tu i zmínka o životě na Budyni, kde ji vychovávala „teta“ Griffina, která jí dávala rady do života, i ty milostné. Autor knihy se tu přiklání ke kladnému vztahu

---

¹²⁰ ZEMAN, Leoš a Ulla ZEMAN. Kdo byla matka královny Alžběty Rejčky.

¹²¹ POLÁCH, A.: Richenza. Román o životě královny Alžběty Rejčky. Praha, 2004. Str. 49

mezi těmito dvěma ženami. Také se domnívá, že Václav Richenzu poslal na Budyni, aby trochu vyspěla a přestala se bát.

Dále se o jejím dětství dovídáme, když se při jednání pánů a krále sejdou Rejčka s Eliškou Přemyslovnou v jedné místnosti. Přemyslovna jí chce něčím ublížit, a tak Richenze řekne pravdu o tom, že Václav nechal zavraždit Rejččina otce Přemysla. „... *V tvrzi v Rogozně v polském pohraničí zabili tvého otce... Ale polského krále zabili přece Zarembovci. ... Zarembovci měli překvapivě dost peněz, aby zabránili vyšetřování oné vraždy. Odkud je měli?... Kdo měl vždy dost peněz?... Za Přemyslovu smrt se král Václav nikdy nekál. Ostatně, zase se o sirotka po zabitém vzorně postaral.*“¹²² Historicky se usuzuje na zavraždění Přemysla velkopolskými knížaty nebo braniborskými knížaty, jestli byla financována Václavem II., není nikde zmíněno. Mohl by na tom však být kousek pravdy, protože Václav usiloval o polskou korunu, kterou později získal sňatkem s Přemyslovou dcerou.¹²³

Knihy začíná dvěma odlišnými životními etapami. Jednou je narození dítěte, Richenziny dcery Anežky. Druhou je umírání českého krále Václava II. V jeho poslední chvíli ho navštíví i Richenza poté, co se zotavila z porodu. Při tomto setkání se mu svěří, že se bojí jeho dětí, které k ní cítí zášť. Král, aby jí zaručil práva a potřeby královny vdovy, odkáže jí důchody královských měst a právo nakládat s těmito městy. Kniha se tu shoduje s historií, jak ve výši daného důchodu, tak i ve vyjmenování měst, které Richenza zdědila.¹²⁴

„*Český král Václav toho jména druhý skonl dvacátého prvního června léta Páně tisícího třístého pátého.*“¹²⁵ Je zde správně zmíněno datum Václavova úmrtí.¹²⁶

---

¹²² Tamtéž. Str. 334

¹²³ DVOŘÁČKOVÁ – MALÁ, D. *Královský dvůr Václava II.* Str. 53

¹²⁴ DVOŘÁČKOVÁ – MALÁ, D. *Královský dvůr Václava II.* Str. 102

¹²⁵ POLÁCH, A.: Richenza. *Román o životě královny Alžběty Rejčky* Str. 20

¹²⁶ CHARVÁTOVÁ, Kateřina. *Václav II.: král český a polský.* Str. 203

Po zavraždění posledního Přemyslovce Václava III. je zvolen nový král Jindřich Korutanský, manžel Anny Přemyslovny. Některým šlechticům se to však nelíbí, spojí se s královnou – vdovou. Chtějí, aby si vzala za muže Rudolfa Habsburského. Ta po dlouhém přemýšlení souhlasí. Rudolf souhlasí, že se ožení s „*Elisabeth, královnou českou.*“¹²⁷ Tak chce pán Dobeš obelstít ostatní pány. Chce, aby věřili, že si Rudolf vezme Elišku Přemyslovnu, čímž zachová dědictví Přemyslovců po přeslici, proto by páni souhlasili s Rudolfem jako s novým králem. Touto lstí se Rudolf ožení s Richenzou, která je také Elizabeth, královna česká. Svatba se koná 16. října 1306, za hlučného nesouhlasu podvedených pánů. Historicky není jisté, jak jednání mezi pány a Habsburky probíhala. Je možné, že tato lest byla využita, ale sňatek s Eliškou Přemyslovnou z důvodu blízkého příbuzenského vztahu by nebyl povolen.¹²⁸ Richenza mohla být jen vhodnou náhradnicí na českou královnou, aby na něm nebyla cizinka, ale žena, která již byla s českým lidem nějak spřízněna.

Rudolfova vláda se nelíbí některým šlechticům, protože král jedná o jejich majetkových nárocích a bere si zastavené královské hrady zpět. Páni vytvoří na západě země odboj. Král musí zakročít a začne si je podrobovat. Po několika vyhraných bitvách mu zbývá dobýt, poslední město, Horažďovice. Na cestě je doprovázen svou ženou Richenzou. Jemu se zhorší střevní nemoc, kterou trpěl již v průběhu manželství a cítí, že umře. Nechá si zavolat opaty Heidenreicha a Konráda, aby s ním sepsali poslední vůli. V té odkáže Rejčce dvacet tisíc hřiven stříbra jako její první manžel. Králova smrt však není po chuti pánům, kteří na této válce chtějí vydělat. Chtějí, aby se pan Bavor vzdal. Pohrozí tedy Richenze smrtí a donutí ji, aby předstírala, že panovník stále žije. Richenze nezbývá nic jiného. Pan Bavor se vzdá mrtvému králi, aniž by to tušil. Po historické stránce se správně

---

¹²⁷ POLÁCH, A.: Richenza. *Román o životě královny Alžběty Rejčky* Str. 42

¹²⁸ ANTONÍN, Robert. Alžběta Rejčka a souboj o český trůn v letech 1306-1308. Str. 19

autor vyjadřuje o výši odkázaného majetku, který Richenza zdědí.¹²⁹ Není však jisté, jestli Richenza opravdu Rudolfa do ležení doprovázela. V dřívějších dobách se příliš ženy neobjevovaly po boku svých mužů na bojištích, ale jako určitá podpora to být mohla. Avšak o Richenzině podpoře žádné takové zmínky nejsou. Je také nepravděpodobné, že by na tak dlouhou dobu opustila svou dceru Anežku.

Po smrti krále Rudolfa se sejde sněm, který si má zvolit nového panovníka. Této volby se účastní i královna – vdova. Do úvah na nového krále připadají Jindřich Korutanský nebo Fridrich Habsburský. Mezi pány dojde k hádce, při níž je zavražděn Richenzin zastánce pan Dobeš. Richenzu v tu chvíli duchapřítomně zachrání Jindřich z Lipé a odvede ji. Za nového krále je zvolen Jindřich Korutanský. V této pasáži se kniha shoduje s historií v zavraždění pana Dobeše při volbě nového krále.¹³⁰ Historicky však není správně záchrana Richenzy panem z Lipé. Jelikož jejich první setkání je datováno až do pozdější doby.¹³¹ Je pravděpodobné, že se tohoto sněmu pan z Lipé účastnil, jako jeden z významných šlechticů té doby, ale nemůžeme se domnívat, že by Richenzu zachránil.

Richenza je poté držena v Konrádově domě, kde přebývala. Zajme ji pan Jindřich z Lipé pro její dobro, aby jí nikdo neublížil. On sám to dělá proto, že se do ní zamiloval. Richenze se toto věznění nelíbí a snaží se s pánem z Lipé vyjednávat. Ten jí dokonce nabídne propuštění, když se vzdá výchovy své dcery. Rejčka tuto nabídku zavrhne a rozhodne se utéct sama se svou služebnou Agátou. Pošle dopis Fridrichovi Habsburskému, který obsadil Moravu, aby dostal zpět českou korunu pro Habsburky. Ten jí okamžitě odpoví: „*Milá Alžběto, dám i svůj život v sázku, abych tě z ponižujícího zajetí*

---

¹²⁹ DVOŘÁČKOVÁ – MALÁ, D.: *Královský dvůr Václava II.* Str. 102
ANTONÍN, Robert. Alžběta Rejčka a souboj o český trůn v letech 1306-1308. Str. 26

¹³⁰ Kronika Zbraslavská=Chronicon Aulae Regie, překlad F. Heřmanský. Str. 264

¹³¹ SOVADINA, Miloslav. Jindřich z Lipé I.: První muž království. Str. 26 a str. 29

vysvobodil. *Nikdy nedovolím, aby ti ta chátra ublížila. Společně s otcem chystáme útok na Kutnou Horu. Až ji dobudeme, přinutíme samozvaného krále Jindřicha k útěku. I do jeho Korutan už vítězně vtáhla naše vojska, bude muset jít, ať chce nebo ne. A pak nám budou ležet u nohou tak jako před rokem.*¹³² Richenza s Agátou a s dcerou Anežkou prchají ke Zderazu, kde na ně čeká zamilovaný Fridrich. Autor správně neopomíná, že Richenza prchá i se svou malou dcerkou Anežkou. Rejčka během svého pobytu v habsburském ležení udržuje s Fridrichem milostný poměr. Aby nemusela zůstat v Čechách, které jí nemají rády, tak jí Fridrich ukryje do kláštera do Klosterneuburgu nedaleko Vídně, kam ji jezdí navštěvovat. Kniha se tedy přiklání k názoru Šusty, že je toto Richenzino útočiště až u Vídně.¹³³ Sem ji jezdí navštěvovat nejen Fridrich, ale také Jan Parricida, který se jí svěří se svou nenávistí ke strýcovi Albrechtovi. Autor se tu zmiňuje o Janovi Paricidovi, který později zavraždí svého strýce Albrechta. Píše tu o tom, že ho Richenza navedla k této vraždě, ale historicky toto setkání není nikde zdokumentováno a je velice nepravděpodobné, že by se tomu tak stalo.

Po zavraždění Albrechta se Fridrich rozhodne uzavřít mír s pány, aby mohl naplnit otcova přání v říši. S uzavřením míru zároveň zajistí Richenzina práva. *„Také bylo určeno o vznešené paní královně Alžbětě, vdově po někdejším českém králi Rudolfovi, že má zůstat při všem majetku a právech bez jakéhokoli omezení, které od krále Václava a krále Rudolfa obdržela, o kterých vlastní listiny a písemnosti nebo jejich vlastnictví jakkoli s dobrým svědomím může dokázat. To vše jí potvrzujeme našimi listinami a listinami zemských pánů, že jí tento majetek navždy zůstane a nikým nesmí být*

---

¹³² POLÁCH, A.: Richenza. *Román o životě královně Alžběty Rejčky* Str. 117

¹³³ ANTONÍN, Robert. Alžběta Rejčka a souboj o český trůn v letech 1306-1308. Str. 29

zpochybňován.“¹³⁴ Tato část je také po historické stránce správně vyložena.¹³⁵

Královna – vdova se přestěhuje do Hradce a postupně se zabydluje. Setká se tu s Jacquesem, který se stane jejím ochráncem. Tento muž je smyšlenkou autora. Je možné a pravděpodobné, že měla Richenza své osobní strážce, ale o žádném z nich se v historických pramenech nedočteme. Situace na českém trůně se mění a má na něj usednout nový král, Jan Lucemburský, který je oženěn s Eliškou Přemyslovnou.

V Hradci se objeví Jindřich z Lipé, který jde Richenze nabídnout spojení nového panovníka. Richenza se uvolí a vpustí vojsko Lucemburka do svých měst. V tu chvíli si Jindřich z Lipé i Richenza uvědomují, že jsou jeden do druhého zamilovaní. Poté, co král Jan dobyl Prahu, si Jindřich z Lipé dobyl Rejččino srdce. O spojení mezi Richenzou a Janem Lucemburským se dá spekulovat. Historické zmínky o něm nejsou. Z praktického hlediska by to však bylo možné, protože Richenza vlastnila velká města a oplývala bohatstvím, což by budoucímu králi mohlo pomoci při dobývání Čech.

Lásce pana z Lipé a Richenzy nebylo přáno dlouhé trvání. Jindřich z Lipé byl zajat. Zatknu ho pan Valdek na příkaz krále. Rejčka okamžitě jedná. Shání Jana z Vartenberka, děti Jindřicha z Lipé a všechny, kteří se cítí být ohroženi či poníženi činem pana z Valdeka, aby jí pomohli v boji. V tomto období se Richenza poprvé setkává se syny svého milence, bojí se, jak na ní budou reagovat a byla příjemně překvapena, když jí sdělili, že jsou rádi, že otec po smrti matky není sám. Kniha zmiňuje, že Jindřichova manželka je po smrti. Historicky však jeho manželka žila.¹³⁶

Po jednáních v Hradci, na kterých se sešli mnozí páni, se dohodli, že musí vést válku proti králi, aby si zaručili svá práva a svobody. Během těchto bojů se pokusí Eliška Přemyslovna svou nevlastní

---

¹³⁴ POLÁCH, A.: Richenza. *Román o životě královny Alžběty Rejčky* Str. 152

¹³⁵ ANTONÍN, Robert. Alžběta Rejčka a souboj o český trůn v letech 1306-1308. Str. 28

¹³⁶ SOVADINA, M. Jindřich z Lipé I.

matku Richenzu otrávit a pošle na ni i vraha s dýkou. Naštěstí se ani jeden z pokusů nezdaří, a to i díky statečnému činu Jacquese. Rejčce najednou dojde, že i za uvězněním Jindřicha stojí Eliška a její intriky. V historických pramenech nikde není psáno o tom, že by Eliška Přemyslovna chtěla nechat zabít Richenzu.

Richenza se těmto pánů snaží pomoci, a dokonce s panem z Vartenberka rozmlouvá o bojích a taktice k osvobození pana z Lipé. Historicky správně autor přisuzuje Richenze pomoc v bojích na straně Ronovců proti královskému vojsku.¹³⁷ Jenže po smrti Jana z Vartemberka již nemá schopného pomocníka, a tak se musí obrátit s prosbami o pomoc na Petra z Aspeltu. Ten právě přijel ještě s trevírským arcibiskupem, aby se pokusili ve jménu císaře sjednat v Čechách mír.

Jindřich je konečně propuštěn a jednání mohou začít. Mír je uzavřen. Jindřich musí tajně slíbit králi, že se nikdy neožení s Richenzou, aby se nemohl stát českým králem. Na to Jindřich rád přistoupí. Historicky se autor shoduje v tom, že mír byl uzavřen za pomoci arcibiskupů.¹³⁸ Nikde však není psáno, že by k Petrovi z Aspeltu šla Richenza orodovat za propuštění Jindřicha z Lipé.

Po všech těch strastných událostech se Richenza chtěla uchýlit do ústraní, a tak si vybrala pro svůj nový život město Brno. Za svá čtyři věnná města dostala od krále dostatečný obnos, aby v Brně mohla nakoupit pozemky a postavit tam vysněný klášter. Král slíbil, že bude jeho patronem a že převezme záruky zakladatele. Richenza pak žila v Brně s Jindřichem. Oba dva pak byli pochováni v kostele Nanebevzetí Panny Marie. I zde se autor shoduje s historií zcela přesně.

Knihy je zpracována velice precizně po historické stránce. Autor zde nevynechává žádné důležité body historie té doby. Snaží se zakomponovat i dění okolo a ne jen život Richenzy. Richenza je tu

---

¹³⁷ SOVADINA, Miloslav. Jindřich z Lipé I.: První muž království, dokončení. Str. 4

¹³⁸ Tamtéž. Str. 5

hodnocena jako kladná postava. Oproti ní se Eliška Přemyslovna jeví jako záporná postava, která se chová jako rozmazlené dítě, později spřádá plány k úkladné vraždě své sokyně. V tomto vnímání Richenzina života je Polách specifický, protože si jako jediný z rozebíraných autorů dovolí psát špatné věci o Přemyslovně. Ostatní o ní píše spíše neutrálně, protože přece jen pochází z významného českého rodu.

5.3 Postava Alžběty Rejčky v Richenze

Richenza je v této knize hlavní postavou. Je postavou historickou a kladnou. Nedá se říci, že by byla vývojovou postavou, protože i když je tu vidět úsek jejího života, není v něm vidět její dospívání a žádné velké psychologické změny.¹³⁹

V této knize, jako v jediné, je jakýsi pokus o vnější charakteristiku Richenzy. Richenza je štíhlé postavy s plavými vlasy a „zadečkem jak dvě hrstky“¹⁴⁰. Je velice oslnivá a neodolatelně krásná. Richenza je vzdělaná žena. Umí číst, její oblíbeným autorem je Dante Alighieri. Umí i dokonce několik jazyků, němčinu, latinu, polštinu a později se naučí i francouzštinu.

Richenza se na začátku knihy objevuje jako dospělá žena, která se po porodu svého dítěte musí smířit s tím, že jí umírá milovaný manžel. Bojí se o svůj osud a o osud své čerstvě narozené dcery. Cítí se být v Čechách cizinkou, navíc tu nemá moc přátel. Její nevlastní dcery ji nenávidí, i když ona se snaží se s nimi spřátelit. S nevlastním synem Václavem III. má však dobrý vztah. Po jeho smrti se však cítí ještě více zranitelná a je nedůvěřivá vůči svému okolí. Často se cítí jako figurka, se kterou jenom manipulují a která nemá právo na vlastní život, vlastní vůli a vlastní volbu. To se týká zejména vehnání jí do sňatků, jak s králem Václavem II., tak s Rudolfem Habsburským. Oba tyto muže se však naučila milovat a dokonce se o ně velice bála a jejich smrt ji vždy hluboce ranila.

---

¹³⁹ PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. Str. 217 - 230

¹⁴⁰ POLÁCH, A.: Richenza. *Román o životě královny Alžběty Rejčky* Str. 8

Richenze velice záleží na vzhledu a snaží se být za všech okolností dokonale upravená, i když jí hrozí smrt, dokáže si vydobýt hezké oblečení na panu Dobešovi tak, aby jí nic nehrozilo.

Richenza je chytrá žena, která si umí poradit v mnoha situacích. Ať už jde o útěk ke Zderazu nebo o taktiku boje či rozhodnutí jít za Petrem z Aspeltu s prosbou o pomoc. Vždy se jí, díky zralému úsudku, podaří dosáhnout svého.

Richenza také umí využívat své krásy. Dokázala oslnit několik mužů od Václava II. počínaje Jindřichem z Lipé konče. Uměla ji využít i pro politické záměry. Uměla jí ovládat jakéhokoli muže ve svém okolí, třeba i krále Jana Lucemburského. Není se čemu divit, že na ni Eliška Přemyslovna žárlila.

Shrnutím postavy Richenzy v této knize je toto. Richenza byla krásná, starostlivá, vzdělaná, bojeschopná a vychytralá žena. Byla velká milovnice umění, krásy i mužů.

6 Richenza a Hrdost do vínku

6.1 Hrdost do vínku – Hana Whitton

Hrdost do vínku, Souboj královen o českou korunu (2010) je historický román napsaný Hanou Whitton, který se zabývá životem královny – vdovy Rejčky. Tento hlavní děj je prolnut příběhy dalších postav jak historických, tak fiktivních například příběhem Elišky Přemyslovny, české královny, Lukarty, jedné z Rejččiných služebných nebo i krátkým příběhem Petra z Aspeltu, rádce Jana Lucemburského.

6.2 Život Richenzy podle Hrdosti do vínku

Příběh Richenzy v této knize je vyprávěn chronologicky, ale až od určitého úseku jejího životního období, a to života s Jindřichem z Lipé. Především období, jako je její dětství, manželství s Václavem a Rudolfem, jsou v knize uváděny pouze vzpomínkově a ne prožitkově.

Rejččino dětství je zmíněno jen jako její sen a vzpomínka, které vypráví své služebné Berenice. Mluví o tom, jak její otec zavraždil její matku Richenzu. Zde se kniha odlišuje od historie. Přemysl svou druhou manželku nezabil. Vypráví Berenice, jak se otec znovu oženil za Markétu Braniborskou, která ji odvezla do Braniborska po zavraždění Přemysla v Rogožně. Správně autorka zmiňuje, že Markéta byla Přemyslova třetí žena a správně zmiňuje jeho dvě předešlé manželky Ludgardu¹⁴¹ a Richenzu.

Rejčka jí vypráví i o tom, jak se po smrti otce přestěhovala s nevlastní matkou do Braniborska a že se tu měla stát manželkou Oty, se kterým byla zasnoubena již od svých tří let. Zde se autorka přiklání k historické možnosti, že tento sňatek byl domluven ještě za života Přemysla.¹⁴² Ota však velice brzy umírá a Rejčka jako dědička polského trůnu je volná pro další možné ženichy.

I další etapa Rejččina života, života s Václavem II. je v této knize pouze jednou ze vzpomínek. Manželské soužití s Václavem, který ji

---

¹⁴¹ Autorem napsána jako Ludgarda, v historii je to Luitgarda.

¹⁴² ZEMAN, L. a ZEMAN, U. Kdo byla matka královny Alžběty Rejčky. Str. 30

nejprve poslal do Budyně na výchovu k Václavově „urozené a k zoufání nudné tetě Griffině Haličské“¹⁴³. Vztah Rejčky ke Griffině tu není hodnocen tak kladně jako v ostatních románech. Autorka se také přiklání k názoru, že Rejčka byla na Budyni kvůli králově milence Anežce. Autorka tu špatně přiřazuje datum svatby, píše, že Rejčka byla odvezena na Budyni po svatbě, což je historicky nesprávné. Rejččina svatba s Václavem se konala až roku 1303, po návratu z Budyně¹⁴⁴.

Rejčka zmiňuje i svou změnu jména na Elišku, kterou přijala v roce 1303 na slavnostní korunovaci a to na přání krále Václava. Správně je tu řečeno datum korunovace i přejmenování Rejčky.¹⁴⁵ Dva roky po slavnostní korunovaci Václav II. umírá a Rejčka tak přichází o prvního manžela. Kniha se správně shoduje s historií v počtu let od korunovace do Václava úmrtí. Rejčka se vrátila z Budyně roku 1303 a král umírá 1305.¹⁴⁶ Na konci knihy je zmíněn koníček Václava II. Tím bylo skládání písní. „ *Z bolesti radost vzešla mi, já smál se mezi slzami...*“¹⁴⁷ Kniha zmiňuje i jednu z nejcennějších věcí, která Rejčce po Václavovi zbyla a to její dcera Anežka. Je tu vyobrazen vřelý vztah, který Rejčka ke své dceři chovala až do konce svého života.¹⁴⁸

Rejčka vzpomíná i na svého druhého manžela Rudolfa. „*Do tohohle sňatku ji vehnali. ... Cítila se strašlivě sama, tak zoufale opuštěná, tak převelice zranitelná. A pak – musela myslet přece na své dítě, na malou Anežku! To proto se provdala za Habsburka.*“¹⁴⁹ Kývlna na tento sňatek i z důvodu, aby ji někdo ochránil a aby ochránila svou malou dcerku. Tady autorka zmiňuje, že se Rejčka, už tehdy během své svatby s Rudolfem, zamilovala do Jindřicha z Lipé. Historicky je

---

¹⁴³ WHITTON, Hana. *Hrdost do vínku: souboj královen o českou korunu: román*. Vyd. 1. Frýdek-Místek: Alpress, 2010, 388 s. ISBN 978-807-3627-997. Str. 10

¹⁴⁴ Kronika Zbraslavská=Chronicon Aulae Regie, překlad F. Heřmanský. Str. 209

¹⁴⁵ Tamtéž. Str. 209

¹⁴⁶ CHARVÁTOVÁ, K. *Václav II.: král český a polský*. Str. 203

¹⁴⁷ WHITTON, H. *Hrdost do vínku*. Str. 245 – Verše Václava II. v přebásnění P.

Kopty

¹⁴⁸ ŠAROCHOVÁ, G. V. *Radostný úděl vdovský*.

¹⁴⁹ WHITTON, H. *Hrdost do vínku*. Str. 21

to nepravděpodobné, protože se podle pramenů měli setkat až v pozdějších letech.¹⁵⁰ Je však možné, že pan z Lipé na této svatbě byl, protože v té době byl politicky činný.

S Rudolfem Rejčka žila jen pár měsíců. Zemřel na úplavici u Horažďovic při tažení proti panu Bavorovi. Rejčka se zmiňuje i o Fridrichovi Sličném a o tom, že jí po smrti bratra zajistil důchody. Všechny tyto zmínky jsou historicky správné.¹⁵¹

Pak už se kniha věnuje životu Rejčky s Jindřichem z Lipé, jejich problémy a starostmi.

Jednou z jejich nesnází je i Scholastika, manželka Jindřicha z Lipé, která nepřeje svému manželovi jeho krásnou, vznešenou milenkou. Zároveň si Jindřich kvůli tomuto manželství nemůže vzít Rejčku. Nejprve otci neschvalují toto mimomanželské soužití ani jeho děti. Ale poté, co se s ní setkají, pochopí, že otec je s ní šťastný a toto štěstí mu přejí. Autorka správně uvádí jeho ženu Scholastiku, která ve skutečnosti také ještě žila a byla zřejmě jedním z důvodů, proč se Rejčka s Jindřichem nemohli vzít. Jména jeho dětí, Kateřina, Markéta, Klára, Čeněk, Jan, Jindřich a Pertold, jsou také správně historicky uvedena. Tato jména se shodují s historickými fakty.¹⁵²

V Hradci, který se stal Rejččiným sídlem, potažmo i Jindřichovým, je navštěvuje i král Jan Lucemburský. Ten si tento pár a jejich pohostinnost oblíbil. Proti tomuto páru je však královna Eliška Přemyslovna a nelíbí se jí ani časté návštěvy jejího chotě v tomto sídle.

Náklonnost krále opadne potom, co Rejčka zasnoubí svou dceru Anežku s Jindřichem Javorským. Popíchne královský dvůr nejen zasnubami, ale i tím, že král ani královna nejsou na zasnubní hostinu pozváni. Krále proti Rejčce a Jindřichovi z Lipé popuzuje i jeho manželka společně s panem Vilémem Zajícem z Valdeka. Tak se

---

¹⁵⁰ SOVADINA, M. Jindřich z Lipé I.: První muž království. Str. 26 a 29

¹⁵¹ ŠUSTA, J. *České dějiny dílu II. část 1.* Str. 716

ANTONÍN, R. Alžběta Rejčka a souboj o český trůn v letech 1306-1308. str. 28

¹⁵² SOVADINA, M. Jindřich z Lipé I.: První muž království.

stane, že je Jindřich z Lipé zajat na příkaz Jana Lucemburského a je vězněn na Týřově.

Jindřichovy děti se po jeho zatčení pohádaly s matkou a odjely za Rejčkou do Hradce. Ta už sháněla spojence, kteří by jim pomohli pana z Lipé osvobodit. Rejčka se pokusí poslat dopis Elišce Přemyslovně, aby propustila jejího milence, ten však nedorazí. Proto dojde k boji mezi šlechtou spojenou s Rejčkou a Ronovci a královským vojskem. Jestli na Rejččině straně stály i děti Jindřicha se historie nezmiňuje. U jeho syna Jindřicha by to ale mohlo být pravděpodobné.

Jan Lucemburský na nátlak císaře Ludvíka, kterého zastupoval Petr z Aspeltu, musel Jindřicha z Lipé propustit a musel také začít se šlechtou vyjednávat. V historii se neobjevil jako schopný rádce pouze Petr z Aspeltu, ale i strýc Jana Lucemburského Balduin Lucemburský.¹⁵³

Jan se s Jindřichem a Rejčkou usmíří a opět je jezdí navštěvovat. *„Jistě ta nemilá roztržka jejich vztahy poznamenala, ale nezpřetrhala. Pomohla možná mnohé vyjasnit a posunula jejich vztah i názory jaksi do jiné roviny. Nestalo by se to, kdyby na ty dva, Jindřicha a Rejčku, neustále Eliška nenasazovala!...“*¹⁵⁴

Rejčka a Jindřich spolu zase mohli žít v poklidu a mohli prožívat svou lásku. Rejčku v jednu dobu napadne myšlenka, že by měla vzdát Bohu čest za to, že jí pomohl k lásce a že jí pomohl si ji udržet: *„Měla bych založit klášter nebo alespoň podpořit nějakou řeholi. Měla bych vystavět chrám. Na znamení díků, že jsem ho (Jindřicha z Lipé) vůbec potkala.“*¹⁵⁵ Po této myšlence přijíždí Jindřich z Prahy a navrhuje Richenze, že se přestěhují na Moravu. Ta ráda souhlasí. Tak Jindřich

---

¹⁵³ SOVADINA, M. Jindřich z Lipé I.: První muž království, dokončení. Str. 4

¹⁵⁴ WHITTON, H.: *Hrdost do vínku*. Str. 210

¹⁵⁵ Tamtéž. Str. 230

z Lipé vyměnil s králem své statky za území na Moravě. Autorka opomněla zmínit, že své statky s králem směnila i Rejčka.¹⁵⁶

V Brně si s Rejčkou vybudovali svůj vysněný domov. A Rejččin sen vystavět klášter a chrám se také stal skutečností v Brně. „*Aula Sanctae Mariae, tak se bude jmenovat ten klášter. Je to vlastně obdoba mužského cisterciáckého kláštera na Zbraslavi – i tenhle klášter bude, stejně jako ten zbraslavský, jednou místem posledního odpočinku pro mne a Jindřicha. .... A jistě víš též o klášterním kostele Nanebevzetí Panny Marie.*“¹⁵⁷

V epilogu poté autorka upřesňuje veškerá historická fakta, která se za života Rejčky stala a která popisuje ve své knize.

Není jasné, proč autorka vynechala pasáže z Rejččina života před Jindřichem z Lipé. Je možné, že se chtěla zaměřit pouze na romantickou strunu a psát pouze o páru a jeho strastech, které kazily jejich lásku. Lepší by však možná bylo psát o jejím celém životě, než zapojovat do děje i příběhy jiných postav, i když tyto příběhy mohly dát čtenáři jiný úhel pohledu na Rejčku a pana z Lipé. Dalo by se říci, že v tomto případě se jedná více o červenou knihovnu než o historický román.

6.3 Postava Richenzy v Hrdosti do vínku

Rejčka je tu postavou kladnou a historickou, není vývojovou, protože je tu zaznamenán pouze jeden úsek jejího života a nevyvíjí se tu ani nijak psychologicky.¹⁵⁸

Rejčka je v knize popisována jako krásná žena, milá a líbezná. Muže přitahuje nejen svou krásou, ale také svým dokonalým vystupováním a nevšedním kouzlem osobnosti. Je to žena, která si dokáže podmanit jakéhokoli muže a to i samotného krále. Svou krásou, šarmem a chytrostí si dokonce získá i děti pana z Lipé, které jí hned vyrážejí na pomoc, když se jejich otec ocitne v nebezpečí. Jediná na koho její

¹⁵⁶ SOVADINA, M. Jindřich z Lipé I.: První muž království, dokončení. Str. 16

¹⁵⁷ Tamtéž. Str. 249

¹⁵⁸ PETERKA, J. *Teorie literatury pro učitele*. Str. 217 - 230

krása a šarm nepůsobí je její nevlastní dcera Eliška Přemyslovna, která se Rejčce snaží škodit. Rejčka je ženou, která umí i sama milovat. Milovala vroucně své dva manžely a miluje i pana z Lipé, za kterého je ochotna jít bojovat. Rejčka je tu i vyobrazena jako milující matka, která se snaží vždy zajistit své dceři Anežce to nejlepší. Snaží se jí najít i dobrého manžela a to i přes očekávané neshody s královským párem. Také se snaží poradit i jiným v lásce, třeba dceři Jindřicha Kateřině.

Rejčka je tu vnímána i jako žena, která si jde za tím, co chce, a která se umí být za svou lásku tvrdě a promyšleně.

Rejčka není pouze krásnou ženou, ale je i ženou vzdělanou, a to například v hudebním duchu. Umí hrát na loutnu a k tomu skládá verše a zpívá je, má prý hlas jako samet. Pro ukázkou z jejích veršů: *„Moji lásku nezlomí, ni žalář, ni vězení, neb má paní, růže skvostná, v Hradci na mne věrně čeká.“*¹⁵⁹

Ke konci života se z ní stává zbožná žena, která chce bohu poděkovat za dobrý život. Nechá na své náklady vystavět chrám a klášter v Brně.

Shrnutím postavy Rejčky v této knize je tedy toto: krásná, vzdělaná, milá, přívětivá, zamilovaná a milovaná žena.

---

¹⁵⁹ Tamtéž. Str. 220

7 Královna Eliška Rejčka

7.1 Královna Eliška Rejčka – František Neužil

Knihu Královna Eliška Rejčka napsal František Neužil (1907 – 1995). Je to historický román vyprávějící o životě Elišky Rejčky, která se podílela na dramatických zvratech své doby. Vedle Rejčky zde vystupují i jiné postavy jak historické (např. Václav III., Eliška Přemyslovna, Jindřich z Lipé a další), tak fiktivní, které doplňují děj příběhu.

7.2 Život Richenzy Královny Elišky Rejčky

Tato kniha zaznamenává události chronologicky, jak jdou po sobě. Občas se objeví nějaká retrospektivní vzpomínka. Autor začíná děj v době, kdy umírá král Václav II a jeho mladičká žena Rejčka mu rodí dceru.

Během porodních bolestí se Rejčce zdá sen o tom, že král Václav nechal zavraždit jejího otce. V této myšlence ji podporuje i vévodkyně Alžběta Lechnická, která se o ni stará v její těžké hodině. Historicky není prokázáno, že by se nějak Václav podílel na vraždě Přemysla. Jeho zavraždění se přisuzuje braniborským markrabatům nebo velkopolským velmožům.¹⁶⁰ Je však možné, že mohl Václav jeho vraždu podporovat finančně, protože si dělal nároky na polskou korunu, kterou měl Přemysl. Je tu i zmínka o předešlém zasnoubení Rejčky s Otou Braniborským. Autor tu zařazuje jejich zasnoubení do doby, kdy Rejčku macecha Markéta převezla po smrti otce do Braniborska. Historicky je však možné, že k tomu zasnoubení došlo ještě za života Přemysla.¹⁶¹

O Rejčku se také v její těžké hodině stará i Griffina, které byla Rejčka svěřena na tři roky do pěstounské péče¹⁶². Autor zpočátku nevysvětluje, proč u ní Rejčka byla. Pak zmíní, že Griffinu Václav

---

¹⁶⁰ DVOŘÁČKOVÁ-MALÁ, Dana. *Královský dvůr Václava II.* Str. 53

¹⁶¹ ZEMAN, L. a ZEMAN, U. Kdo byla matka královny Alžběty Rejčky. Str.30

¹⁶² NEUŽIL, František. *Královna Eliška Rejčka.* 1. vyd. Brno: Blok, 1968, 346 s. Str. 15

povolal, aby Rejčku vychovala a připravila na manželství. Je tu vidět, že mezi sebou měly tyto dvě ženy dobrý vztah. Rejčka ji dokonce nechala dělat kmotru své čerstvě narozené dceři Anežce. Tato skutečnost není historicky doložena.

Mezitím král Václav umírá a potřebuje ulevit svému svědomí. Setkává se na svém smrtelném loži se svou někdejší milenkou Anežkou Švábskou, aby jí vyčinił, že o něm šíří lži a chce se s ní kát před opatem z jejich společných hříchů. Historicky není jisté, jestli se král setkal se svou bývalou milenkou během doby svých posledních dnů. Je to velice nepravděpodobné.

Král si pak nechá zavolat svého syna, kterému klade na srdce, aby vládl vlídně a prozíravě. Nakonec nechá sepsat závěť, ve které myslí i na svou druhou choť Elišku Rejčku. Zanechává jí dvacet tisíc hřiven stříbra vdovského věna na pěti východočeských městech. Kniha se tu správně zmiňuje o výši majetku, který Rejčka zdědila.¹⁶³

Richenza mu zatím porodí krásnou dceru Anežku. Když se trochu z porodu zotaví, jde za svým manželem. Král jí řekne, že má o ni strach, bojí se, co s ní bude po jeho smrti. Rejčka ho uklidňuje, že to zvládne. „*Nejsem nuzná královna. Přinesla jsem Přemyslovcům Velkopolské království.*“¹⁶⁴ Král o několik dní později umírá.

Po smrti krále na trůn nastoupí jeho syn Václav III. Ten se má oženit s Violou Těšínskou. Kvůli tomu vznikne malý spor mezi Václavem a Rejčkou. Rejčka Violu neuznává jako dědičku Polska a stejně tak to vnímá i polská šlechta, která se začne stavět králi Václavovi III. na odpor. Zde se autor vyjadřuje, že by mohla Rejčka nějak zasahovat do dění v Polsku. V historii se žádné zmínky o tomto neobjevují. Toto spojení je nepravděpodobné, protože Rejčka více přilnula k české zemi, neboť se tu i usídlila. Kdyby chtěla více bojovat za Polsko, mohla by tam utéci.

---

¹⁶³ DVOŘÁČKOVÁ – MALÁ, D. *Královský dvůr Václava II.* Str. 102
CHARVÁTOVÁ, K. Eliška Rejčka a její partner Jindřich z Lipé.s. 188
CHARVÁTOVÁ, K. *Václav II.: král český a polský.* Str. 215

¹⁶⁴ NEUŽIL, F.: *Královna Eliška Rejčka.* Str. 42

Rejčka se snaží ze svého nevlastního syna před jeho tažením dostat své vdovské věno. Václav jí nechá vyplatit jen část a Jindřich z Lipé jí má sehnat vhodné obydlí v Praze. Díky tomu se Jindřich z Lipé setkává s Rejčkou. K bližšímu setkání s největší pravděpodobností historicky došlo až později, a to roku 1310.¹⁶⁵

Král Václav III. táhne do Polska, aby si šlechtu podrobil. Vládu nad svou zemí prozatím svěřuje svému švagrovi Jindřichovi Korutanskému. Václav je na cestě do Polska zavražděn.

Rejčce zprávu o králově smrti donese oděnc Jindřicha z Lipé, který se před výpravou u Richenzy zastavil, aby získal její požehnání a přání všeho dobrého při válečném tažení. Rejčka to však považovala za urážku, protože jel bojovat proti její zemi. Zprávu o králově smrti však přijala Griffina místo Rejčky. Autor tu Griffinu zapojuje do dění okolo Richenzy velice často, ale z historie je známo, že se u Rejčky zdržovala pouze ty tři roky, které Richenza trávila na Budyni.

Po smrti krále se Richenza rozhodne zapojit se do dalších jednání o osudu české země, a to s pomocí Jindřicha z Lipé. Na královský stolec se po několika rokováních dostává Jindřich Korutanský, ale nároky si dělá i Albrecht Habsburský, protože z Čech se stává odumřelé říšské léno.

Albrecht chce na trůn dosadit svého syna Rudolfa. Ten jedná s českými pány o sňatku s některou z Přemysloven, ale výběr je složitý. „*Kterou? Anna má Korutance, Markéta Boleslava Lechnického. Zbývá Eliška. Jenže pane Jindřichu* (jednání smlouvá Jindřich z Rožmberka), *zapomínáš, že jejich matka Guta a můj otec Albrecht byli sourozenci*“¹⁶⁶ Volba nakonec padne na královnu - vdovu Rejčku. Je k ní vysláno poselstvo a ona se sňatkem, po dlouhém přemýšlení a rozmlouvání s Griffinou, souhlasí. Rudolf je zvolen českým králem. Ne všichni čeští páni souhlasili s touto volbou. Nový král má proti sobě odbojné pány na jihozápadě země. Tak se rozhodne

---

¹⁶⁵ SOVADINA, M. Jindřich z Lipé I.: První muž království. Str. 26 a str. 29

¹⁶⁶ NEUŽIL, F.: Královna Eliška Rejčka. Str. 108

k vojenskému tažení. Mezitím, co on jede do války, Rejčka jede navštívit svá věnná města v ozbrojeném doprovodu pana z Lipé. Historie se nezmiňuje, že by Rejčka vyhledávala město Hradec ještě za života svého druhého manžela. Je však možné, že svá věnná města občas jela navštívit.

Krále však zastihne krutá nemoc, úplavice, a umírá u Horažďovic. Rejčka pro jeho smrt opravdu trpěla.

Po smrti krále začala nová jednání o to, kdo se stane českým králem. Šlechta si zvolila do svého čela opět Jindřicha Korutanského, i když padlo i jméno Fridricha Habsburského jako dědice po Rudolfovi. Této nové volby se účastnila i samotná Rejčka a byl při ní zabit pan Tobiáš, který stál na straně Habsburků a královny Rejčky. Zde se autor shoduje s historií. Královna vdova opravdu byla svědkem zavraždění pana Tobiáše při volbě nového krále.¹⁶⁷

Po nové volbě je Richenza držena na Hradě jako korutanský vězeň, ale za pomoci švagra Fridricha a své služebné Jolanty se jí podaří uprchnout i s dcerou Anežkou do ležení Habsburků. Zde se autor shoduje s historií, ve které Rejčka skutečně utekla z Prahy díky pomoci Fridricha.¹⁶⁸ Rejčka pak poskytne Habsburkům pomoc svých pěti věnných měst. Habsburkové však boj prohrají.

Poté rovnou autor přeskakuje k vládě Jana Lucemburského. Úplně vynechává to, jak se dostane Jan Lucemburský do Čech a ke královské koruně. Pouze správně podle historie zmiňuje, že *„roku 1310 vstupuje do českého království po boku osmnáctileté manželky Elišky Přemyslovny.“*¹⁶⁹

Moc Jindřicha z Lipé stoupala a pro radu se u něj obracela i Rejčka, která již pobývala v Hradci, ve kterém začala stavět chrám svatého Ducha. K tvrzení, že tento chrám začala stavět Rejčka, se

---

¹⁶⁷ Kronika Zbraslavská=Chronicon Aulae Regie, překlad F. Heřmanský. Str.264

¹⁶⁸ ANTONÍN, R. Alžběta Rejčka a souboj o český trůn v letech 1306-1308. Str. 25

¹⁶⁹ NEUŽIL, F.: Královna Eliška Rejčka. Str. 185

začíná přidávat i historie, která tuto výstavbu dříve řadila do pozdější doby.¹⁷⁰

Díky panu z Lipé Rejčka získala potvrzení svého vdovského věna od nového krále Jana. Chtěla poradit, za koho má provdat svou dceru Anežku. Jindřich jí navrhl Jindřicha Javorského, kterého si nakonec Anežka vezme. Zde se autor shoduje s historií, ale je zřejmé, že v té době měl již Jindřich z Lipé s Rejčkou vztah a že naplánovali tento sňatek spolu jako pár.¹⁷¹

Královi se však vzrůstající moc Jindřicha z Lipé protiví a nechá ho zatknout. Vězní ho pak na hradě Týřově.

Velké části šlechty se toto jednání krále nelíbí, tak povstane. Podporuje je i Richenza a její věnná města. Nakonec se Rejčka musí za Jindřicha přimluvit i u arcibiskupa Petra z Aspeltu. Historicky není dokázáno, že by Rejčka orodovala za propuštění pana z Lipé až na tak vysokých místech. Je však možné, že by to pro pana z Lipé udělala.

Král Jan nakonec ustoupí tlaku jak ze strany arcibiskupů (Petra z Aspeltu a Balduina), tak ze strany odbojné šlechty a Jindřicha z Lipé propustí. Ten po nějaké době jede do Hradce, aby Rejčce poděkoval za pomoc při jeho osvobození. A zde se poprvé začne projevovat jejich vzájemná náklonnost. Historicky se tato náklonnost projevovala již dříve před Jindřichovým uvězněním.

Ale v Richenze se nahromadila zlost proti nevlastní dceři a nestačí jí jako pomsta propuštění Jindřicha z Lipé. Boje mezi šlechtou a králem však neustanou a král se musí smluvit na míru se šlechtou. V Brně, ve kterém se Rejčka účastnila bojů po boku Jindřicha z Lipé, se však zamilovala do krále Jana. Proto využije vlivu Jindřicha z Lipé, prodá králi věnná města a nastěhuje se do Prahy. Chce být na blízku, jak králi, tak Jindřichovi. Zde autor nechává prostor své fantazii.

---

¹⁷⁰ KUTHAN, J. Královna Alžběta Rejčka. Str. 117

¹⁷¹ SOVADINA, M. Jindřich z Lipé I.: První muž království, dokončení. Str. 7

Správně historicky Rejčka králi prodá svá věnná města, ale přestěhuje se rovnou do Brna a to i s panem z Lipé.¹⁷²

Rejčka se vmísí do života královského páru a začne si románek se samotným Janem Lucemburským. V tomto bodě se autor mýlí. Je možné, že Jan cítil nějakou náklonnost ke královně vdově, ale určitě s ní neměl milostný poměr, protože v tu dobu se stýkala Rejčka pouze s Jindřichem z Lipé.

Králův vztah k Rejčce později ochladl, kvůli rozpínavosti Rejččina zetě, tak ji nechal poslat na Moravu s nově ustanoveným hejtmanem Jindřichem z Lipé. Zde se konečně projeví Rejččin a Jindřichův cit jednoho k druhému. Zde se autor domnívá, že k sobě vzplanuli tito dva lidé až v takto pozdní době, což je velice nepravděpodobné. Jejich vztah trval už delší dobu. Rejčka se dokonce odhodlala i v době, kdy byl pan z Lipé na cestách, navštívit jeho manželku, aby si s ní promluvila. Ta ji však vyhnala. O tomto setkání se také historie nezmiňuje. Rejčka se nakonec rozhodne v Brně vystavět chrám a klášter, aby odčinila své hříchy, které během svého života napáchala. Díky pomoci Jindřicha dostane další statky a prostředky od krále a dílo se jí podaří dokončit.

S Jindřichem pak dožije v Brně. Po jeho smrti se vydá na cestu pro svaté ostatky se svou dcerou Anežkou. I zde se autor shoduje s historií. Rejčka ve svém sbírání navštívila Porýní, kde získala svaté relikvie např. ostatky sv. Gereona Kolínského nebo nádobku s olejem, který vytekl z kostí sv. Kateřiny.¹⁷³

V knize byly vynechány podrobnosti o Rejččině dětství. Autor zřejmě nechtěl čtenáře zatěžovat touto dobou a zkrátil ji do pouhých vzpomínek a útržků v textu. Stejně tak, jako doba jejího přijetí do Čech, svatba, korunovace a přejmenování na Alžbětu, ani jedno tu není zmíněno.

---

¹⁷² Tamtéž. Str. 16

¹⁷³ VÍTOVÁ, J. *Majetkové poměry královny Elišky Rejčky*. Str. 16

Chybí tu také řešení sporu mezi Korutancem a Fridrichem Sličným, ke kterému došlo po Rudolfově smrti. Rovnou autor přeskočí k novému králi Janovi Lucemburskému, což je škoda. Ve čtenáři neznalém doby to vzbuzuje zmatek a nedokáže si spojit, jak se na trůnu objevil nový vládce. Není jisté, proč autor vynechal tuto část, asi mu nepřipadalo důležité ji zmínit. Jinak z historických faktů nic důležitého nechybí, spíš jsou zde věci navíc, které s historií vůbec nekorrespondují, jako například vztah Rejčky a krále Jana nebo pozdní vzplanutí lásky mezi Jindřichem z Lipé a Rejčkou.

7.3 Postava Richenzy v Královně Elišce Rejčce

Královna Eliška Rejčka je tu jednou z hlavních postav. Je to postava historická a kladná.¹⁷⁴ Na čtenáře však může působit různě. V určitých pasážích se jeví pozitivně a budí v něm sympatie. Například když se snaží vybudovat nový chrám a klášter nebo když se postaví v boji za Jindřicha z Lipé proti králi a královně. Naopak v některých částech se může zdát velice nesympatickou postavou. To když si začne románek se samotným králem Janem Lucemburským, čímž ubližuje své nevlastní dceři Elišce Přemyslovně.

Richenza je tu zpočátku popisovaná jako slabá žena při porodu, která velice trpí. Je to mladá žena, která umí být neústupnou, tvrdou a jedovatou svými slovy. Je velice pyšná a hrdá, občas se chová povýšeně.

Je to žena, která bojuje za svá práva. Třeba o své dědictví u krále Václava III. Jako dalším důkazem o její bojovnosti je tato ukázka: *„Královna jakoby se proměnila. Musili jí vybrat koně, ozbrojila se krátkým mečem... V noci opustila vojska tábor a rychlými pochody zaměřila přes Osek a Chlumec k benediktýnskému klášteru v Opatovicích. Král Albrecht měl tak před sebou vějíř patera věnných měst: Hradec, Jaroměř, Chrudim, Vysoké Mýto a Poličku.“*¹⁷⁵

---

¹⁷⁴ PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. Str. 217 - 230

¹⁷⁵ NEUŽIL, F.: *Královna Eliška Rejčka*. Str. 178

Často se v knize Richenza projevuje jako pomstychtivá žena, která nepřeje své nevlastní dceři nic dobrého. Nejprve si vezme na její úkor Rudolfa. Potom proti ní bojuje na straně Jindřicha z Lipé a poštvá proti ní i jejího manžela Jana.

Je to velice krásná žena, která si umí podmanit každého muže, kterého chce získat na svou stranu. Své největší lásce Jindřichovi z Lipé dlouho odolává. Nakonec se zamiluje a dožije s ním v ústraní.

8 Porovnání románů a využití ve výuce

Richenza je skoro ve všech rozebíraných románech hodnocena velice kladně. Jediný F. Neužil ji popisuje ne moc lichotivě a občas se u něj projevuje jako nafoukaná, pomstychtivá „husička“, které je jedno cítění ostatních a která se stará pouze sama o sebe.

Ve zbylých románech je popisována jako ušlechtilá, chytrá a krásná žena, která těchto vlastností umí využívat ve svůj prospěch. Je to žena, která miluje umění. Umí bojovat za svou lásku a za své cíle. Projevuje se jako emancipovaná žena, která je soběstačná a nezávislá. Což se na příklad projevuje v její mecenášské a donátorské činnosti.

Ne všechny romány se zaměřují na její ranou část života (rozuměno část života od narození po svatbu s Václavem II.). Tou se zabývají jen 2 romány a to román M. V. Kratochvíla a román L. Vaňkové. Každý z těchto dvou románů tuto část jejího života vnímá odlišně. Kratochvíl ji vnímá jako část života, která jí bere všechny její blízké, matku, otce, milovaného kocoura a potom snoubence Otu. Pojímá to jako Richenzino prokletí, které jí bude pronásledovat v celém jejím životě. Vaňková naopak vnímá tuto etapu jako součást běhu jejího života na rozdíl od Kratochvíla, který tento úsek pojímá jako osud, který je Rejčce předem určen. Bere to jako část, která zapadá do vyprávění o jedné osobě od počátku života až do jejího konce. Ostatní autoři se k jejímu dětství vyjadřují pouze retrospektivně.

Rozdílně se romány staví ke vztahu mezi Richenzou a Václavem. Václava ve většině knih velice miluje i přes jejich věkový rozdíl. Jediný román, ve kterém se projevuje ne moc kladný vztah, je kniha M. V. Kratochvíla, ve které Richenza nad manželovou smrtí ani nezapláče, ale je to tu připisováno i její euforii z čerstvě narozené dcerky.

Její vztah ke druhému manželovi Rudolfovi je ve všech knihách stejný. Ač je do tohoto sňatku dohnána českými pány a svou špatnou situací, vždy se do něj zamiluje a podporuje ho. Je možné, že to tak bylo i ve skutečnosti, protože Richenza v druhém manželství byla

starší a zkušenější žena. A přece jenom byl Rudolf mladší než král Václav.

Její vztah s Jindřichem z Lipé je také ve většině z knih hodnocen stejně, vždy se do něj Rejčka zamiluje a dokáže za něj bojovat, i když proti ní stojí královské vojsko. Autoři se akorát liší v tom, kdy se setkali a jak začal jejich vztah. Například V knize F. Neužila jejich vztah začal sice již dřív, ale až v době, kdy se Richenza přestěhovala do Brna, se začal projevovat naplno.

V žádném z románů se moc neprojevuje její, na tu dobu neobvyklý, vřelý vztah k dceři Anežce. Vždy je pouze řečeno, že s ní přechá z Prahy do habsburského tábora, ale čtenáři neznalému doby to nemusí přijít nijak divné, že matka utíká se svým dítětem, což v té době nebylo ve vyšších kruzích, tak obvyklé, aby se matka starala sama o své dítě. Nejvíce by se dal tušit jejich blízký vztah v knize H. Whitton, ve které se píše o sjednání Anežčina sňatku s Jindřichem Javorským.

Odlišné může být i vnímání postavy z pohledu ženského či mužského. Díky tomu, že se práce zabývá třemi autory a dvěma autorkami, je možné srovnat tento pohled. Ženy se více zaměřují na romantickou stránku textu. Historická fakta jsou odsunuta do pozadí. Autorky protežují především lásku mezi Jindřichem a Rejčkou. Mužští autoři se více zaměřují na historická fakta. Láska není prožívána, tak jako u ženských autorek. V textu mužských autorů je více vidět zaměření na tehdejší politiku a její praktičnost. Oproti tomu ženské autorky nechávají Rejčku jednat z citového popudu.

Je zajímavé, že ze všech těchto autorů vystudoval historii pouze jediný, a to M. V. Kratochvíl. Přesto se jeho kniha jeví jako nejvíce historicky nepřesná. V textu jsou historické nepřesnosti (např. v dataci...). Ostatní romány neobsahují tolik viditelných nepřesností.

Většina z těchto románů by se dala dobře využít pro výuku období konce vlády Přemyslovců a nástupu Lucemburků na český trůn. Samostatné romány by se daly využít spíše na druhém stupni základní

školy. Román od H. Whitton se spíše jeví jako červená knihovna, která by se dala využít v hodinách literatury nikoli však v hodinách dějepisu, i když se tam dají najít různá historická fakta.

Četba vybraných by mohla být dobrou motivací pro další poznávání daného období. Na středních školách lze konfrontovat beletrii s odbornou literaturou.

Nabízí se spousta možností, jak romány ve výuce využít. Jednotlivé texty mohou být zdramatizovány skupinkou žáků. Ostatní žáci se mohou pokusit zaznamenat, co se odehrálo a sestavit tak historickou podobu.

Jako další využití se nabízí srovnání konkrétních textů s texty ze Zbraslavské kroniky. Žáci zaznamenají, v čem se romanopisci odchylojí od autorů kroniky.

Mohou si sami přečíst text a rozebrat, co se podle jejich názoru (bez znalosti historického období) skutečně událo a co byla vlastní invence autora.

Žáci mohou analyzovat text beletrie, rozebrat hlavní postavu podle těchto textů. Poté analyzují odbornou literaturu, udělají vlastní charakteristiku postavy. Na konec oba pohledy porovnají. Díky tomu si uvědomí, jak jednotliví autoři mohou utvářet obraz určité historické postavy. Lze začít analýzou odborné literatury.

9 Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, jak romány nahlízejí na historickou postavu Rejčky a jaký obraz o ní utvářejí.

Bylo toho dosaženo historickou analýzou odborné literatury a pramenů o postavě Rejčky, které byly shrnuty v historickém úvodu. Dále byly prozkoumány historické romány o ní. U každého románu byla zanalyzována historická kvalita textu a utvořena charakteristika zkoumané postavy.

V poslední části bylo provedeno porovnání jednotlivých charakteristik a navrženo možné využití ve výuce. Toto téma by se dalo ještě dále rozpracovat, např. v dobových prvcích nebo v jiných historických osobnostech.

Díky těmto všem poznatkům mohl být vytvořen určitý obraz Elišky Rejčky v beletrii. Eliška Rejčka se jeví jako krásná, vzdělaná a milující žena, která umí využít všechny své schopnosti k tomu, aby dosáhla svého. Díky těmto vlastnostem na ni ostatní ženy žárlily (Eliška Přemyslovna, manželka Jindřicha z Lipé), naopak všichni muži jí byli uneseni. Během svého života vstupovala do mnoha rolí, byla dvakrát královnou, dvakrát vdovou, milující matkou, manželkou, milenkou, sokyní jak v lásce, tak v politice, donátorkou a mecenáškou. Udržovala vztahy s mnoha muži. Tyto vztahy jí přinášely prospěch a může se jen polemizovat nad tím, zda to bylo úmyslné či neúmyslné jednání. S určitostí se však nedá říci, zda byla Eliška Rejčka kladnou či zápornou postavou a ani obraz o ní není tak jednoznačný. Většina autorů ji vnímá kladně, pouze F. Neužil ji charakterizuje záporněji.

Z historického hlediska se tato práce přiklání k pozitivnímu vnímání této historické postavy, ačkoli se snaží o objektivní posuzování.

10 Seznam literatury

10.1 Odborná literatura

ANTONÍN, Robert. Alžběta Rejčka a souboj o český trůn v letech 1306-1308. In: ŠTĚPÁN], [editor Jiří. *Chrám Svatého Ducha a královna Eliška Rejčka v Hradci Králové 1308-2008: historická tradice v dějinách města, od chrámu ke katedrále : sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 15. a 16. října 2008 v Hradci Králové*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Oftis nákladem Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové a Biskupství královéhradeckého ve spolupráci s Občanským sdružením Katedrála 2008, 2009, s. 17-31. ISBN 9788074050602.

ANTONÍN, Robert. Druhý život českého krále Rudolfa Habsburského ve světě českých kronik. In: *Acta historica Universitatis Silesianae Opaviensis*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav historických věd, 2011, s. 37-50. ISSN 1803-411x.

ANTONÍN, Robert. Žena dvou králů. *Dějiny a současnost: historicko-vlastivědná revue Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí a ministerstva školství a kultury*. Praha: Lidové noviny, 2009, č. 1.

BLÁHOVÁ, Marie, Jan FROLÍK, Nadě PROFANTOVÁ, Petr ČORNEJ, Lenka BOBKOVÁ, Antonín KLIMEK, Michael BOROVIČKA a Pavel BĚLINA. *Velké dějiny zemí koruny české*. Litomyšl: Paseka, v. <1-10, 12, pt. 1, 13-14; 15, pt. 1-2; in 16>. ISBN 9788071858355152.

BOBKOVÁ, Lenka. Český král a hrabě lucemburský Jan. In: SMAHEL, Franišek, BOBKOVÁ, Lenka (eds.). *Lucemburkové: česká koruna uprostřed Evropy*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, s. 54-70. ISBN 978-80-7422-093-7.

BOBKOVÁ, Lenka. Na prahu pozdního středověku. In: ANTONÍN, Robert. *Lucemburkové: česká koruna uprostřed Evropy*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, s. 13-38. ISBN 9788074220937.

ČAPKA, František. *Dějiny zemí Koruny české v datech*. 1. vyd. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-727-7000-4.

ČORNEJ, Petr. *Dějiny zemí Koruny české*. 9. vyd. Praha: Paseka, 2003, 315 s. ISBN 80-718-5607-X.

DVOŘÁČKOVÁ-MALÁ, Dana. *Královský dvůr Václava II*. Vyd. 1. České Budějovice: Veduta, 2011, 329 s., xvi s. obr. příl. ISBN 978-808-6829-739. str. 53

FELCMAN, Ondřej a František MUSIL. *Dějiny východních Čech: v pravěku a středověku (do roku 1526)*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové Noviny, 2009, 825, [1] p. ISBN 80-742-2003-6.

FRIEDLOVÁ, Jitka. *Obraz Elišky Rejčky v historiografii*. Praha, 2012. Bakalářská práce. Filozofická fakulta.

GALÍK, Josef. *Česká literatura po roce 1945 : 1969-1988*. Olomouc: rektorát Univerzity Palackého v Olomouci, 1989.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka. Alžběta Rejčka. *Dějiny a současnost: historicko-vlastivědná revue Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí a ministerstva školství a kultury*. Praha: Lidové noviny, 1991, č. 5.

CHARVÁTOVÁ, Kateřina. Eliška Rejčka a její partner Jindřich z Lipé. In: SMAHEL, Franišek, BOBKOVÁ, Lenka (eds.). *Lucemburkové: česká koruna uprostřed Evropy*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, s. 187-190. ISBN 978-80-7422-093-7.

CHARVÁTOVÁ, Kateřina. *Václav II.: král český a polský*. Vyd. 1. V Praze: Vyšehrad, 2007, 343 s., [8] s. obr. příl. Velké postavy českých dějin, sv. 7. ISBN 978-807-0218-419.

KUTHAN, Jiří. Královna Alžběta Rejčka. In: ŠTĚPÁN], [editor Jiří. *Chrám Svatého Ducha a královna Eliška Rejčka v Hradci Králové 1308-2008: historická tradice v dějinách města, od chrámu ke katedrále : sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 15. a 16. října 2008 v Hradci Králové*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Oftis nákladem Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové a Biskupství královéhradeckého ve spolupráci s Občanským sdružením Katedrála 2008, 2009, s. 113-128. ISBN 9788074050602.

KVĚT, Jan. *Iluminované rukopisy královny Rejčky: příspěvek k dějinám české knižní malby ve století xiv*. V Praze: Nákl. České Akademie věd a Umění, 1931, 288 p., 31 plates.

MAREŠOVÁ, Lenka. V soukolí intrik. Zápas o českou královskou korunu v letech 1306—1310. *Dějiny a současnost: historicko-vlastivědná revue Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí a ministerstva školství a kultury*. Praha: Lidové noviny, 2006, č. 6.

MUSIL, František. Hradec Králové, Eliška Rejčka a rok 1308. In: ŠTĚPÁN], [editor Jiří. *Chrám Svatého Ducha a královna Eliška Rejčka v Hradci Králové 1308-2008: historická tradice v dějinách města, od chrámu ke katedrále : sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 15. a 16. října 2008 v Hradci Králové*. 1. vyd. Ústí nad Orlicí: Oftis nákladem Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové a Biskupství královéhradeckého ve spolupráci s Občanským sdružením Katedrála 2008, 2009, s. 11-16. ISBN 9788074050602.

PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. 3. vyd. Jíloviště: Mercury Music & Entertainment, 2007, 346 s. ISBN 978-80-239-9284-7.

SOVADINA, Miloslav. *Jindřich z Lipé: zvláštní otisk z Časopisu Matice moravské roč. 120 (2001), 121 (2002) a 122 (2003)*. Brno: Matice moravská, 2005, 59 s., [2] l. obr. příl. ISBN 80-864-8821-7.

SPĚVÁČEK, Jiří. *Jan Lucemburský a jeho doba, 1296-1346: k prvnímu vstupu českých zemí do svazku se Západní Evropou*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1994, 658 p. ISBN 80-205-0291-2.

SPĚVÁČEK, Jiří. *Kral diplomat: (Jan Lucemburský 1296-1346)*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1982, 276 p., [32] p. of plates.

STLOUKAL, Karel. *Královný, kněžny a velké ženy české*. Praha: Jos. R. Vilímek, [1940], 592 p.

ŠAROCHOVÁ, Gabriela V. *Radostný úděl vdovský: královný-vdovy přemyslovských Čech*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2004, 174 s., [8] s. obr.

ŠRÁMEK, Josef. *Královna Eliška Rejčka, paní věnných měst [1288-1335]. Chrudimské vltivědné listy*. 2008, roč. 17, 1-6.

ŠUSTA, Josef. *České dějiny. Díl 2, část 1, Soumrak Přemyslovců a jejich dědictví*. Praha: Jan Laichter, 1935. 803 s., [16] s. obr. příl. Laichterův výbor nejlepších spisů poučných; sv.

ŠUSTA, Josef. *Soumrak Přemyslovců a jejich dědictví*. V Praze: J. Laichter, 1935, 803 p. České dějiny, díl 2, část, 1. [from old catalog].

VÍTOVÁ, Jana. *Majetkové poměry královny Elišky Rejčky*. Brno, 2010. Bakalářská práce. Ústav pomocných věd historických a archivnictví - Filozofická fakulta.

ZEMAN, Leoš a Ulla ZEMAN. *Kdo byla matka královny Alžběty Rejčky*. In: *Acta historica Universitatis Silesianae Opaviensis*. Opava: : Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta, Ústav historických věd, 2008, s. 13-36. ISSN 1803-411x.

ŽEMLIČKA, Josef. *Století posledních Přemyslovců: český stát a společnost ve 13. století*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1986, 316 p., [32] p. of plates. ISBN 80-7023-281-1.

10.2 Prameny

KRATOCHVÍL, Miloš Václav. *Lásky královské: historický román*. Vyd. v nakl. Motto 1. Praha: Motto, 2000, 388 s. ISBN 80-724-6071-4.

NEUŽIL, František. *Královna Eliška Rejčka*. 1. vyd. Brno: Blok, 1968, 346 s.

POLÁCH, Antonín. *Richenza: román o životě královny Alžběty Rejčky*. Vyd. 1. Praha: Rybka Publishers, 2004, 388 s. ISBN 80-861-8280-0.

VAŇKOVÁ, Ludmila. *Žena pro třetího krále*. 1. vyd. Praha: Svět v obrazech, 1991, 225 s. ISBN 80-85379-21-x.

VAŇKOVÁ, Ludmila. *Žena pro třetího krále: královna Richenza*. 1. vyd. nové verze. Praha: Šulc a spol., 1996, 325 s. ISBN 80-85636-52-2.

WHITTON, Hana. *Hrdost do vínku: souboj královen o českou korunu : román*. Vyd. 1. Frýdek-Místek: Alpress, 2010, 388 s. ISBN 978-807-3627-997.

PETR ŽITAVSKÝ a HEŘMANSKÝ, František, ed. *Kronika Zbraslavská = Chronicon aulae regiae*. Praha: Melantrich, 1952. 975 s., 60 s. obr. příl., [2] složené l. obr. příl. Odkaz minulosti české; sv. 15.